

ՆՇՈՒՄ ԳՆԱԳՆՆԵՐՆԵՐ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԳՆԱԳՆՆԵՐՆԵՐ

№9
1999

პენსიონი
პენსიონების
სახელმწიფო
ქონებაზე

მთავარი რედაქტორი
შა ბაქრაძე
გორგი გოგლაშვილი

მთავარი რედაქტორის მოადგილე
კახა გაბუნია

სამხარეთრიგობის მდივანი
ტაბუკა ქარია

სრული რედაქტორი
თოსბე ტუმბურაძე

რედაქტორები
ცოცო ნინო
კვანტალიანი,
მარინე კოკინაშვილი,
ნინო ლელაძე,
რამაზ ჭურუაძე,
ნინო ტუმბურაძე

მხატვრული რედაქტორი
თინათინ ავალიანი

მხატვარი
გია ლაშვი

რედაქციის მდიმი
სია კობიაშვილი

საგონებო სამსახური
მარინე ბურაძე,
გერგი ბურჭულაძე,
ლელა ბაქრაძე,
ქვიციანი დიმიტრი,
რუსუდინი ლანია,
ნინო ურიაშვილი,
მისიელ ჭურუაძი,
ლევან დვინიალი,
თეა ლუცაძე,
გიორგი წახაიაშვილი,
თამარ ხმელაძე,
ნინო ელიშვილი

მთავარი რედაქტორი
რამაზ ჭურუაძე

„კორეა კრიტიკის“
რედაქტორთა კლუბის
ოქტაიას სახელობა, 1686
თბილისი

2 ინფორმაციის ქ. №8,
ტ. 99-80-46

ინტეკი 76016

შოთა გოგიაძე

**გოგებაშვილის
„დედა ენა“**

გაბუნია
კახა

ღმერთს როდი შერკენებია ბიბლიურ
სუნთქვით,
სიტყვებს კალაში გაუნთო, როგორც ვაზის
რქას ხახსლაფი,
- ეს წიგნი ერის ბურჯია! - ხარობენ
მაშა-პაპანი,
ხარმა თქვა: მეც შიგ ჩამდუნეთ, ერის მეც
ვზიდე ჭაპანი,
მოფრინდა შავი შერცხალი ჭიკჭიკით,
ყუღმოღერებით
და წიგნში, როგორც ბუდეში, ჩაფინა იის
ღერები,
პაწია წიგნი ბედ-იღბლით კიდობანს
გამოემგვანა
და, რაც შიგ გადახახულა, ის გადაარჩინს
ქვეყნას.
შე კი მგონია, ფრესკებზე ყრმა რომ წის
დედის

კალთაში,
თუ „დედა ენას“ მიუტანთ, დიდივით
კრძალვით გადაშლის,
თითს გააყოლებს ასოებს:
ვაზის ლერწმს,
ნამგაღს,
ნიამორს,
ენას ქართულად აიდგამს და იტყვის: აი,
იბო.
იდიდე, წიგნო, იდიდე, ქართული სულის
ლაზათო,
ღმერთი თუ არა, ღმერთკაცია იქნებ კვლავ
ბევრი გაზარდო.

შინაარსი

ქართული ენის მოძიკანახალა

პანც ფენრიხი: საქართუელი ჩემთვის გულის საქმა 2

თვალსაზრისი

გ. წიბაზაშვილი - ტრმინებს დახვეწა სჭირდება 7
 გ. ჩხაიძე - სრულქმნილებას მხოლოდ ერთი საზღვარი აქვს 15
 თ. სახეიშვილი - ეპითალამების ხიბლი 22

უკადავება ღანდისა

ღ. იორდანიშვილი - ინგლისში მოღვაწე ქართველოლოგი კატერინე ჩერქეზიშვილი 9

ენა და მხარალი

ბ. ჯორბენაძე - მუხლადი სატყვა გიორგი დეონიძისა 13

ღაღანა ქართული

ღ. ჭეიშვილი - დედაენაზე სწავლების საკითხები ი. გოგებაშვილის პუბლიცისტურ მემკვიდრეობაში 20

ივანე გიგინეიშვილი - 90

ა. გვახარია - „საამო იყო საქქერლად“ 26
 ნ. მაყაშვილი - ერთი დექსის ისტორია 27

ახალი სახელმძღვანელო

ო. გვეტაძე - ქართული ლიტერატურის სიყვარულით შთაგონებული 28

გამოთხოვება

გ. ბურჭულაძე - რუსუდან გაგუა 30

აბღთათქის

ქალწული 31

თარგმ...

ლინგვისტური პარადოქსები 32
 მოუხიწოთ აბგარკუს 32

373
1999

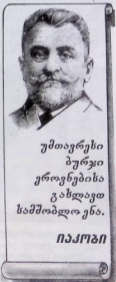
ბურჯი

ეროვნებისა

BURJI EROVNEBISA

№9 (21)

1999

უმთავრესი
ბურჯი
ეროვნებისა
განდავთ
სამშობლო ენა.

იაკობი

გამოლის
თავილი ქართული

ფანი 1 ღარი

ჩვენი ჟურნალის მკითხველებს კვლავ უწევს შეხვედრა საქართველოს მთავარი რადიოს ყოველკვირეულ ლიტერატურულ პროგრამასთან ანუ: "შემკული და კურობუელი", რომლის ავტორი და რედაქტორია მწერალი თამაზ ხმალამე. ამჟამად ამ გადაცემის ტექსტის სრულ ჩანაწერს ვთავაზობთ. გადაცემის უძველესი მწერალი თამაზ ხმალამე; მონაწილეობენ პროფესორები პაინც ფენრიხი, ზურაბ საჩხველაძე და ბიორბი გოზოლაშვილი.

თამაზ ხმალამე - ამ რამდენიმე ხნის წინათ ვაზო ლიტერატურულ საქართველოში გამოქვეყნდა ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის ვიქტორ რებრიკის ურთად საინტერესო წერილი "ქართველურ-შემკულედ ქათა ოჯახის საკითხისათვის". ვიქტორ რებრიკი წარმოშობით უკრაინელია ცხოვრობს და მოღვაწეობს გერმანიაში სადოქტორო დისერტაცია დაიცვა ტუბინგენის უნივერსიტეტში ამჟამად მუშაობს მოუნსტერის აღმოსავლეთის ელენიათა ინსტიტუტში.

ამ წერაში დასმულ ზეწოვის მთავალმთვე საინტერესო თემაზე აღმათ მომავალშიც გვეწვება საუ-

სარი ამჟამად კ დაუკავშირდა გადაცემის ძირითად სა-ქველზე გადაცემით

აღნიშნულ წერაში ხშირად არის სახსენებო გერმანულ ქართველოლოგი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საბჭოთა წევრი პროფესორი პაინც ფენრიხი და აგრეთვე წიგნი "ქართველურ ქათა გერმანოლოგიური დიქციონარი", რომლის ავტორებიც არიან

პაინც ფენრიხი და ზურაბ საჩხველაძე. საქმე ის არის რომ, როდესაც ეს გადაცემა შესდებოდა, პაინც ფენრიხი თბილისში გახლდათ სწუმრად და ბატონ ზურაბ საჩხველაძესთან ერთად სხუნებული ეტიმოლოგიური დიქციონარის ახალ გამოცემაზე მუშაობდა. შე ჟურნალის აბურჯი ყოფილებია გამოცემულიან და მთავარ რედაქტორთან ვიორეი გოგოლაშვილიან ერთად ვეწვიე საბატო სტუმარს. ჯერ ვიხივეთ სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის სახელმწიფო პედაგოგიური უნივერსიტეტის პროექტორს, ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ძველი ქართული ენის კათ-

პაინც ფენრიხი: საქართველო ჩემთვის გულის საქმეა

დრის გამკვეს, პროფესორ ზურაბ საჩხველაძეს. მოკლედ მოვიხირო ბატონი პაინც ფენრიხის მოღვაწეობაზე შემდეგ კი ბატონს ვიორეი გოგოლაშვილს რამდენიმე შეკითხვით მიმართა ცნობილ ქართველოლოგს ეს დედლაფერი ფორზე ჩაფრწევი და ვადაქვეყნებთა ოქმონის შემოგვეთავაზებინა. ჯერ მოვეხსინით ბატონ ზურაბ საჩხველაძეს.

- პაინც ფენრიხი არის თანამედროვეობის ერთ-ერთი უდიდესი ქართველოლოგი და მას როგორც მეცნიერს ძალიან ბევრი რამ აქვს გაკეთებული ჩვენი ენის ზეწი კულტურის ზეწი ისტორიის შესწავლისათვის მისი სადოქტორო დისერტაცია, რომელიც მან ზეწის უნივერსიტეტში დაიცვა 1971 წელს, იყო სრულიად ახალი სიტყვა ქართველურ ენათმეცნიერებაში. აქ ფუძის აგებულების პრობლემები იყო წინა ჰდან ჩე წამოწეული იყო ძალიან საინტერესოდ დანახული და საინტერესოდ დანერული თავი ქათა სათესლობის კონკრეტულების შესახებ შემთხვევითი არ არის, რომ გ კლამოვს ამ წიგნის დაწერადან დაახლოებთა 15 წლის შემდეგ სპეცილურად გამოყო ეს თავი და სახელმწიფანდოდ სათევა ქართველი ენათმეცნიერებისათვის მას აქვს შესახლავი ნაშრომი "თანამედროვე ქართული ენის გრამატიკა" გერმანულად ეს ფაქტობრივად დედაზე სრული გრამატიკული მშობილდება ჩვენი ენის უკეთორ ენაზე და მისი რამდენიმე გამოცემა გამოიყვანა სულ მოკლე ხინში. ეს იმასაც ნიშნავს, რომ ინტერესი დიდია გერმანუ-

ღვთიან სამყაროში საქართველოს ქართული ენის მოძიკანა და ამასაც მტკიცებებს ძველიან ნათელი რომ წიკნი არის მადალი დონისა მან გამოკვეთა ძველი ქართული ენა - შესანიშნავი გამოკვეთა რომელიც იმდროინდელი არის თარგმანი და დაბეჭდილი აშშ-ში მე გამხივდება სუბარო ქართველოვრ ენათა გვომლოვითა დაქსიკონის" შესახებ რომელიც ზეგონან გამოვლდა ასევე გამოვლდა გვომხელ ენაზეც პოლიანოსაში ამ წიგნზე ზეგ ახლავ წიგით შეგვი და აღმათ მსლე გამოვა მისი ქართული ვარსაწი მასზე მოახოქივლება სკამზე დღია.

მე მინდა ირთოვე სიტყვა მისი როგორც მთარგმნელის შესახებ, მოგახსენოთ მან გ. აბაშაძის დიდი რომსენი თარგმან გვომხელ ენაზე მან თარგმან ქართული ზღაპრები ზეგონან ზღაპრები მვერელი ფოლკლორის მასალები დაზერის მასალები ამის ვარდა სხვა მთელი როგი ნაწარმოებები ერთ-ერთი მისი პირველი თარგმანი რომელიც დაბეჭდა ძველი ქართლისაში, როცა ის ვერ კარგე სიტყვებზე იყო ეს იყო გადატვირთვების მთარგმნის მთავარი. მე ახლავ სხვარად მათარგმნათი ვკითხვობ ამ თარგმნის პირველი მუხებში არის სიტყვი და მწერალიც.

მე მინდა ერთი განსაკუთრებული დამსახურება გამოვხატო პირველი თარგმნის მან მოახერხა გვომხის დემოკრატიული რესპუბლიკის პარტიებში გამოვლა ერთბაში მან მე-2 სამეცნიერო ორგანო აგორიკა, მანამდე ერთადერთი იყო ძველი ქართლისა, რომელიც ფრანგულად გამოვლდა ბატონმა პანკემა ეს მოახერხა თუქვა ბერი წინააღმდეგობა შეხება ამ ჟურნალში იმდროინდელი და იმდროინდელი ზეგნი მუცნიერების ნაშრომებისა ასევე უცხოელი ქართველოლოგების გამოკვლევებზე ზეგნი კულტურის ზეგნი ისტორიის ზეგნი ენის შესახებ ახლა ეს ჟურნალი 21 წლისა პანკეის დეაწლი არის განსაკუთრებული იგი არა მარტო ორგანიზაციონა ამ ჟურნალისა არამედ საქართველოდან წასული ყველა მსაღი პანკეის მერ არის თარგმანი ყველაფერის ის აქვებს ყველაფერის ის თარგმნის ის ასწორებს კომპლექსურ აქროს რედაქციონების უკეთების და დაქრობითად მათარგმნელად მიღის ეს მსაღებია.

მე მინდა რამდენიმე სტრახი ვევაკეთო მისი პირველი თარგმნის იგი არის საქართველოზე და ქართულ ენაზე უსაზღვროდ შეგვირებული მე არ შევლდება სხვა მუცნიერა რომლის დამოკიდებულებაც ასეთი იფის საქართველოს მშრომელ თუქვა არავის ამით მე არ შევლდება არავითარ სრდლის ბეჭდისთვის ზეგნი ენა ზეგნი კულტურა ზეგნი დიკციონარა ზეგნი ისტორია - ეს არის ყველგან იმდროინდელი პანკეისთვის ეს არის სიღვა-

რულის იმდროინდელი აქ მუცნიერული კვლევა და მისი გულში დიხსხილი ერთმანეთს ემთხვევა ამკომ არის რომ მისი პანკეის მოწივებები რომელიც ქართულ ენის ასწავლის დაუფლობით ადამიანს შესაწავლი მან ქართული ენა და მისი მოწივებები ჩამოიდან საქართველოში ზეგონან ასევე მე-2 მოწივება ბატონი პანკეის იმდროინდელი სწავლობენ მათ მსწავლებლებთან აქეთ ზეგნი ქვეყნის სოციალური ჩანგრედი გულში და როგორც პანკე დადოდა ნაბიჯ-ნაბიჯ საქართველოს ყველა კუთხეში

თავის ოჯახის წევრების ვრთდა ასევე არან მისი მოწივებები პანკე არა მარტო მუცნიერა არამედ ზეგნი კულტურის ზეგნი ქვეყნის ისტორიის პოპულარიზაციონა შესანიშნავი წიგნები აქეს ამ დარგში მან დანერგა ბრწინებელი წიგნი სავალი აღწერულია მისი პირველი შთაბეჭდილებები საქართველოში ჩამოსვლისა და საქართველოს ყველა კუთხეში მისი მოგ ხაერობის შესახებ ვინც ამ წიგნი წაიკითხავს ძველიან დღია სურვილი გაუწვდება საქართველოში ჩამოვლეს გაუქვის საქართველოს.

ირთოვე სიტყვა მინდა ვთქვა პანკე თარგმნის პარტიების შესახებაც.

პანკე არის არანაკლებდებოვად სიმბალოური პარტიონა ვერ ერთი როგორც მუცნიერა არის უადრესად პირველი თავისი თავისა და სხვების მამარი მკაცრად მომბოზონი მვერამ ასევე დროს შემწერარებელი სხვების შეკვირების მამტკიცებელი სხვისი აზრის აღვივად აღვიარებელი. მან ყველა ის თვისება ახასიათებს რაც მუცნიერის უნდა ჰქონდეს რაც უნდა

21/429

საპარტიო ბიურო
თბილისი
ბიბლიოთეკა

ქირანდეს ინტელექტურ ადამიანს შესანიშნავ მფლობარს, პრწყნადელ თეგახის უფროსს მე მინახავს პანცი თა-ვის სტუდენტების ერთად ძლიან ხშირად ეს არ არის ისეთი დამოკიდებულება, როგორც არის სოღმე ჩვეუ-ლებრივ პროფესორსა და სტუდენტებს შორის პანციას იყის, რომ ისინი უნდა გასარდის, როგორც ქართველო-ლოგები და ყველაფერს აკეთებს ამისთვის. ფაქტო-ბრივად პანცი მათიან მფობრობს მე მინახია, რომ ჩემს ცხოვრებაში მოხდა ისე, რომ მე პანციან ასეთი სახიდოვე მაცქს.

თამაზ ხვალაძე - ახლა კი დაპირებული ინტე-რირე პროფესორ პანცი ფენჩისხს ესაუბრება ბატონი გი-ორგი ვოცელაშვილი.

გიორგი გოგოლაშვილი - ბატონო პანცი, ვლემე-ნტარული ტეშმარტებაა ადამიანს ერთი სამშობლო აქვს და ერთი მშობლიური ენა თქვენი სამშობლო გე-რმანიაა, თქვენი მშობლიური ენა - გერმანული, რა არის თქვენითვის საქართველო და ქართული ენა?

პანცი ვოცელაშვილი - მე პროფესიით ქართველოლოგი ვარ და, რა თქმა უნდა, ქართული ენა და საქართველო სემოვას დიდმნიშვნელოვანია, მაგრამ არა მხოლოდ

პროფესია მაკავშირებს საქართველოსთან, არამედ ეს არის, ასე ვთქვათ, გულის საქმი მე წლების განმავლო-ბაში აქ საქართველოში, ესწავლობდი ქართულს შე-მდედ, რამდენჯერმე აქ ჩამოვედი, ემუშაობ ქართული ენის შესახებ და, რა თქმა უნდა, ამ საქმიოდ დიდი ხნის განმავლობაში შემეყარდა საქართველო და ქართველი კია მე მართია, რომ ჩემთვის არ არსებობს სხვა ენა, რომ-მეღვი ასეთი საცდარელია, როგორც ქართველები.

გ.გ. - როდის და რამ გაამან თქვენში ინტერესი სა-

ქართველოსადმი და ქართული ენისადმი?

პ.გ. - ეს იყო წმინდა შემთხვევა. მე როცა დიდიწვე სწავლა ჩემს უნივერსიტეტში, იქნას უნივერსიტეტში, გერმანიაში, მაშინ ძალიან მიტაცებდა არქეოლოგია და მინდოდა გაემხდარეყავი არქეოლოგი, მაგრამ რაღაცა-ნაირად დაგვარეე ეს ინტერესი, თავიდან რომ მქონდა და სულ შემთხვევით ბუღალტრიდან ჩამოვიდა პროფესორი გ. პეტი და მასთან დავიქვეე. ქართულის სწავლა ის ქართველოლოგია, ახლა ცოცხალი აღარ არის, სამწუსა-როდ, მაგრამ მას დიდი დამსახურება აქვს მან თარგმანა ძლიან ბევრი, გერმანულ ენაზე გამოსცა „ქართლის ცხოვრების“ ნაწილი, „მოქცევი ქართლისა“ გვდათ-რგმნა გერმანულად და სხვა და სხვა, ასე, რომ მასთან დავიქვეე სწავლა და ახლა ბედნიერი ვარ, რომ ავირბე ეს გ.სა.

გ.გ. - შეძლება თქვას, რომ ამჟამად თქვენი ძირ-თადი პროფესია, თქვენი ძირითადი საქმიანობა არის ქა-რთული ენისა და კულტურის სამსახური?

პ.გ. - ახლა კი, რა თქმა უნდა, ქართული ენა წინა პლანზეა, ქართული ლიტერატურაც, მანტერესებს ძე-ლიან საქართველოს ისტორია, საქართველოს ენოგრა-ფია; ყველაფერი, რაც ქართულ კულტურასთან არის დაკავშირებული.

გ.გ. - თქვენ ბედმა გაგიღიბათ, ბატონო პანცი, აკაკი შინის მოსწავლე ბრძანდებით და კიდევ თქვენი გა-ნსწავლის ფაშს, ქართველოლოგიაში განსწავლაზე ესაუბრობ, ქართულ ენათმეცნიერებაში მოღვაწეობდნენ ჩემნი მეცნიერების კორიყელებ; ვისთან თვლით თავს და-ვალუბულად და ვის უმადლოთ უპირველესად იმის, რომ თქვენი გ.სა ასე წარმართა?

პ.გ. - ერთი უკვე ვთქვა: პროფესორი პეტი იყო ჩემი პირველი მასწავლებელი და მერე აქ განეყარებე სწავლა ასპირანტურაში, თბილისში; ჩემი მაშინდელი ხე-ღმბღუნელი იყო აკაკი შინი; რა თქმა უნდა, ძლიან ბედნიერი ვარ, რომ მასთან ესწავლობდი, მისი ხე-ღმბღუნელობით ესწავლობდი, უშუალოდ ქართულს ესწავლობდი ზონდი მტრეველიან იგი იყო ბატონი აკაკის ასპირანტი ამ დროის და ჩვენ ძლიან კარგი ურთიერთობა გვაქვს, რაც ახლა ვიცო, ეს მტრეველად ზონდის დამსახურებაა, იგი ძლიან შესმარებოდა ქვე-ღდაფერში ჩვენ ახლაც კარგი ურთიერთობა გვაქვს შე-მდედ სამეცნიერი მუშაობაში მკადრო კავშირი დამკა-რდა პროფესორ სურამ სარგველიაძესთან ბატონი სუ-რამი ძლიერი პაოოყენება ენათმეცნიერებაში და მე ისე-ღი მაცქს, რომ ჩვენი თანამშრომლობა კვლავაც უ-გრძელდება.

გ.გ. - ჩვენ, ქართველები, გამოირჩეული პატრიოთი ვე-

საქართველო
საბჭოთა კავშირი

პირობითი უფლებას, უნდა ჩვენს ქნას, კულტურას, ისტორიას და, საერთოდ, ქართულს იკვლევს ეს კი არა და, სახეობი საღამო რომ ტარდება და ვინმე უცხოელი გასუბარებულ ორიოდ სიტყვას იტყვის - „გამარჯობათ“ და „ნახვამობისო“ - ტაშით ინგრევა დარბაზი. შეიძლება არ იყოს მაღალ კორექტული ჩემი შეკითხვა, მაგრამ უნდა მომატკვით: გრძნობთ თუ არა ჩვენი შორიდან თქვენი საქმიანობით გამოწვეულ მადლიერებას?

მე - მე მუდამ თქვენი დიდი მადლიერებით ვარ ევლეიერი, რაც ეცო, რაც საკრეო მთელე ქართველებსაც მთელე ასე, რომ მადლობის მტკა არაფერა მუთქის ამ დამოკლებულებისათვის. ყოველივის ეგრძნობდა და ეგრძნობ ამ სიყვარულსა და პატივისცემას.

გვ - რა პერსპექტივები აქვს გერმანიაში ქართველოლოგიას, როგორ გეჩვენებათ ამ ტრადიციული დარგის მომავალი ამჟამად.

მე - ტრადიციები აქვს, რა თქმა უნდა, ქართველოლოგიას გერმანიაში, საკმაოდ კარგი და დიდი მთელიერი ერთი გერანი მინდა დავასახელი - დევეტრის თუ იყო კარგი ქართველი და მისი ნაშრომები დღესაც მტკად მნახველოვანა რაც შეეხება ქართველოლოგიას დღეკარად დღეს, იმედი მაქვს, რომ ჩვენი სტუდენტები, ჩვენი ასტუდენტობა წარმატებით განაგრძობს იმის, რაც გააკეთა დევეტრისმა, შნაღტმა, ბოვიტრმა, გაკერტმა, თანხა.

გვ - პინც ფერისხმა.

მე - ჩემს წვლილი ძალიან მოკრძალებულია, მერამ, ისე კი, უნდა თქვას, რომ ძველი გერმანელები ბევრს მუშაობდნენ ამ დარგში და საკმაოდ კარგი მუდვეტრის აქტი.

გვ - ცხადია, პატრიო პინც, ძალიან მნიშვნელოვანია, რასაც აკეთებთ, ჩემთვის ნაცნობია - „ქართველოლოგია ეტაბლირებულია ლექსიკონი“, რომელიც პატრიო ს. სარეკლამიძისთან ერთად დამკრეო და სხვა საქმიანეკნიერი ნაშრომები, მაგრამ მეცნიერულმა საქმიანობამ ხომ არ „დამარგა“ თქვენში მთარგმნელი?

მე - ევლეიერი ერთად არ ეკრძება აქვს გამომდინარე ხან ერთს ეაკრებს, ხან - მთორეს, ისე კი, ორივე მთარე მინტერესებს. ბევრს ეკითხვობ, მტკაცებს, რა თქმა უნდა, ქართული ლიტერატურა, რომელსაც ვთარგმნი მართადად გამოვეყო ქართული ფოლკლორი, ქართული თქმულებები, მეტრული თქმულებები, სიანურო და ჭანური ზღაპრები და ა.შ. მინტერული ლიტერატურის ნახუშესაც გამოვეყით გერმანიაში ვრეიოდ ამბუხის რომანები, სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე საკრებისა“, ეპიკრებ ქართული მოთხრობების

ანთოლოგიას გამოცემას.

გვ - ჩვენ, ქართველ მეოთხელებს, რას გეპირდებით?

მე - ქართველოლოგია ეტაბლირებულია ლექსიკონი, განახლებული გამოცემა შეიძლება მომზადდეს, რადგანაც პირველი გამოცემის შემდეგ ბევრი ახალი დაკომპოზება გახდა ცნობილი, სხვადასხვა ახალი მოსაზრება გამოითქვა ფუტე ქნის ფოლოლოგიურ სისტემასზე და ეს იმას ნიშნავს, რომ ევლეიერი მთარგმნისად უნდა გადამუშავდეს.

გვ - პატრიო პინც, გასული თქვენი, რა თქმა უნდა, ილია ჭავჭავაძის „გეოგრაფიის წყაროები“, იქ არის ერთი ასეთი ეპიზოდი. ილია ხედება ფრანგს და გაიმართება საუბარი მათ შორის. ამ პატარა ეპიზოდში ილიამ შეძლო, ევროპელის თვალთა დანახვებთან ჩვენი თვის რუსეთის იმპერიონდელი ცივილიზაციის დონე სასაცილოდ არ ყოფნის იმ ფრანგს რუსეთის ცივილიზაციის

დონე ეს ეპიზოდი იმიტომ გამახსენდა, რომ უცხო თვალთი უკეთ აჩვენებს აქვსაც და კარსაც ეს მინტერესებს: როგორია ევროპელი მეცნიერის, პინც ფერისხის, თვალთი დანახული დღევანდელი საქართველო? არის წინსვლა? რა პერსპექტივები ჩანს.

მე - ძალიან რთული საქონია ჩვენი ხომ ბუნებით ოპტიმისტები უნდა ვიყოთ მე მერია, არ შეიძლება სასოგადოების უკან სულა. ევლეიერში უნდა დავინახოთ რაღაც დიდებით, თქმვა მართალი ვიხიზათ, რაც შეეხება დღევანდელ, თანამედროვე საქართველოს, მკრედება, აქ არ არის თელი საქე, ძალიან მძიმე პირობებშია ახლა საქართველო! მეკრდება ის ხადხი, რომელიც მთელიოდ პენსით ცხოვრობს და ფაქტობრე უმთხლობს, დიდი იმედი მაქვს, რომ საქართველოს

მთავრობა მოახერხებს ხალხის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას; დიდი მხედრე მკვლევარს, რომელიც საქართველოს მთავრობა შეინარჩუნებს სახელმწიფოს მშენებლობას, რომ სამსახური და აუბანური დაუბრუნდება საქართველოს და მინდა რომ უკანასკნელი და აჭარა არ დაიკარგოს. ეს უკანასკნელი მკვლევარს მთლად დადებითი არ გამოდის, რასაც ვაძინო. ის კი უნდა ითქვას, რომ რადიკალური წესის წინ საქართველოში დიდი არეული-დაარეულობა იყო და მისთან შედარებით ახლანდელი კონსერვატიული გეგმისა, ნაკლები საფრთხეა, რაც შეეხება თეთრი ქალაქს, მის სურათს, არის გარკვეული სახელი და ეს მხარეებს სულ-სულა, საჩუქრად, სულა, მაგრამ მინც იცვლება სასიკეთოდ; შექმნა სოციალური ახალი სახელი სოციალური დაგროვული სახლის აღდგენა მოახერხებს და ეს უკანასკნელი მძღველი იქნება, რომ მისიველი კიდევ უფრო დიდი ტომით იქნება წინსვლა.

გვ - ჩვენც ასე ვფიქრობთ და ამ მხედრე გეგმისათვის:

ბატონო პინე, ჩვენ ბატონო ვინ ვართ და ძალიან როგორ და მისმდე განვიცდით ქართულ ენასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. ქართულ ენას არ უღიზნება განმოქცევა ანაო, რომ ქართული ენას გეოგრაფიკის, ბიზნესის განვითარებაში რაღაც ახალი საფრთხე შეუქმნა. ფაქტურად ბიზნესისა და გეოგრაფიკის ენა არ არის ქართული ენა, ის უფრო ინგლისური ენაა, ამიტომ ქართული ენის სიწმინდის საკითხი, ქართული ენის პერსპექტივის საკითხი კიდევ უფრო გართულება ამ შექმნილ ვითარებაში. ჩვენ ავდივლობთ გავერკვეთ, რა ხდება სხვა ქვეყნებში, რომ იქიდან კეთილი მაგალითი ავიღოთ. გამოსაყენებელი გამოვიყენოთ, მისაბამის მივხატოთ, ამიტომ ძალიან გვინტერესებს, როგორაა გერმანიაში გერმანული ენის დამოკიდებულება სახელმწიფო ენისადმი?

მე - მე მჯერა, გერმანული ენა არ არის თქვენთვის კარგი ნიმუში. ჩვენთან ზუსტად ანაო, ნაკლებად სწორად ამისათვის, რომ ჩვენი ენა იყოს წინადა გერმანული. მე ხომ ყოფილი გერ-იდან ვარ ჩვენ გადავირჩინოთ რუსული ენის გაუქმებას და გავითავსებთ მისე საშინლად იგონება ინგლისური ენის გაუქმებას; ეს მძღვერდება, ძღვერდება და ეს მკვლევარს, სასტიკად არ მომწონს. თოქსიკოლოგიად, თოქსიკის არაფერს აკეთებენ ამის საწინააღმდეგოდ. პირქითი ისინი ამბობენ, როგორ შეიძლება, ეს ხომ პურისში გამოყავა, რომ ეს მოვლდება არაო, იმ დროს, როცა საფრანგეთის თოქსიკოლოგი პოლიტიკა სულ სხვაგვარად მიმდინარეობს. ისინი იცავენ კანონს, არ უნდათ ინგლისურის გაუქმება. ეს გაუქმებით უფრო მომწონს, ვინც ჩვენი მთავრობის დამო-

კიდებულება.

გვ - მე ვიცი, რომ ესპანეთის სამეფო აკადემია საგანგებოდ განიხილავს ესპანურზე ინგლისური ენის გაუქმების საკითხებს და აკონტროლებს მთელ ესპანურენოვან სამყაროს; იაბრიაში დაიხსნა ეს პრობლემები და სპეციალური ღონისძიებები დასახეს, რომ შეაჩერონ ინგლისური ენის გაუქმება იაბრურ ენაზე ეს საგნოდ რთული პრობლემა და, როგორც ჩანს, ვერც გერმანია აცდნა ამის საკონტროლოს ბრიტანეთის მაგალითი. ესპანურზე ინგლისურენოვანი სამყაროს წარმომადგენლებს, ბრიტანელებს ირკვევა, რომ დიდ ბრიტანეთში არანაირი კანონი არ მოქმედებს - ენის კანონი არ ატეო, მაგრამ იქ თვითკონტროლია ძალიან დიდი; თუ კარგი ინგლისური არ იცის, კარგ სამსახურში არ მიიღებენ. ეს არის დაუწერელი კანონი.

მე - ასეთი რამ ჩვენთან ნამდვილად არ არის; ეს არავითარ როლს არ თამაშობს გერმანიაში. პირქით, ჩვენთან რადიოში რომ გადმოიღის მიმდგომადი და უცხოური აქცენტები შედრის, ეს ხალხს უფრო მომწონს, ვიდრე წმინდა გერმანული. მე ვარ ძველი ყაღის კაცი და ეს ძალიან მარტუბებს ჩვენი ენა არ იკარგება. მაგრამ იცვლება... ჩვენი ენა ისეო გ'სახე, რომელიც მე ნამდვილად არ მომწონს.

გვ - ეს რაღაც შეგვა სჭირდება, კალაპოტში ჩაყვება სჭირდება; ჩვენ ყოველ შემთხვევაში, ამის ფერხობთ. სხვათა შორის, ჩვენთან როცა რუსულის გაუქმება იყო ძღვერი და აშკარად ჩანდა, რომ ეს მოდიოდა "ხეზოდან", მაშინ გაიცვლებით მეტი იყო ჩვენი წინააღმდეგობა იმ მოძღვერების მიმართ, როცა უკვე პოლიტიკური ვლფერი გამოვიცადა ყოველივე ამის და გეოგრაფიკური თუ კულტურული ურთიერთობები ხდება უცხო ენის მოძღვერების მიზეზი, აღმოჩნდა, რომ ჩვენ ამის ნაკლებად ვერინააღმდეგებით; ან ვერ ვერძღვერებით ყოველდღიურად ისეთი უცხოური სიტყვებით იყვიდრებს ადგილს, რომლის ზუსტი შესატყვისი, გაცივლებით უკეთესი, ქართულად გვაქვს, მაგრამ მარც უცხოური ურწმუნაო.

მე - სრულიად გეონისმებით ზუსტად ანაო, რადგონაც თქვენი ენა შედარებით ბატონა ენაა, კარგად უნდა დაიცვათ ენის სიწმინდე; მაგრამ ვრადროვლად ამისათვისაც უნდა იხრუნოთ, რომ განვიითარდეს, წინსვლა არ შეეცობდეს ყოველივე თანამედროვე დონეზე იღეს.

გვ - დიდი მძღველობა საუბრისათვის ვინმეოქმებთ, შექმნათ ჩამოზრანების დროსაც შეეხვედებით და უსახურებთ.

წინ დიდ და მრავალფეროვან შექმნილში უფროსი არის ე.წ. „წერტილი“ საკითხებიც, რომელია მოგვარებაც ისევე საჭიროა, როგორც ამდროული ხისათვის პრობლემების ამგვარად გვინდა შევსოთ ერთ-ერთი ასეთი „წერტილი“. ლამაზი, კარგი სიტყვათა ამ რეკრუტ რაიმესაც პირითადად შეიძლება სამეცნიერო-მომწესტრულო ტერმინოლოგია უწოდეთ ეს უფროსი საკითხი ჰრელი როგორც წარმოშობა, ისე მარტივად და სწრაფად - ბევრი ასეთი სიტყვა, პირდაპირ წამოღებულია სხვა ენადან, სოფი გადმოღებულია კალკრების წესით, აღიქმება როგორც ქართული, თუმცა ბევრი მათგანი, თუ სავსეობებით, ეწინააღმდეგება ქართული სიტყვათმცოდნეობის წესებს.

აკადემიის ნაგებობის ნაკარი და ნაკარი-კორესპონდენტი

„აკადემია“ თანამედროვე ქართულში ეს სიტყვა არა მარტოდ არის ამხარება 1 დიდი სამეცნიერო ცენტრი 2 სასწავლო დაწესებულება (ეტიკა, სამსატერო აკადემია) არამედ ეს მომთხვავება გამჭვრედილია და გასაგები, რასაც ვერ კარგავთ აკადემიის წევრთა აღნიშნულ ტერმინებზე უფრო მეტიც - სოფი რამ ძალიან ბუნებრივია, მაგრამ ტრადიციისა და იმერეთის გაგონებით ისე ვართ მხედრული, რომ ამ ბუნებრივებას ვერც ვგრძობთ ამ პარალელური განვიხილოთ არა ტერმინი აკადემიის ნამდვილი წევრი და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ეს ტერმინები გადმოქართულებულია რუსულიდან და თანაც საკმაოდ არასუსტად ტერმინები „действительный член академии“ და „член-корреспондент академии“ გახდა მეტრე პირველის დროს და действительный член აღნიშნული არა ნამდვილი წევრის, არამედ მოქმედ, შედიხად მოქმედ წევრის რომელიც ცხოვრობდა პეტერბურგში და უფრო დიდ დიდობა სამეცნიერო აკადემიაში წევრ-კორესპონდენტები („член-корреспондент“) ეს ცხოვრობდნენ სადღაც სხვაგან მოსკოვში, რომში, ბერლინში და მათი თანამშრომლობა აკადემიისთან მწერ-მწერით ხორციელდებოდა რანგობრივი განსხვავება ნამდვილი წევრისა და წევრ-კორესპონდენტის შორის ნამოუდობდა მოციუნებით და თანდათან, რასაც ხელი შეუწყო „მოქმედ“ (действительный) წევრთა ერთგვარს ქვემდებარება და მოკლებულებამ „კორესპონდენტთა“ მხარის შექმნა

გიორგი ნიბახაშვილი
ტერმინებს დახვეწა
სჭიკირდება

როდესაც აკადემიის წევრად გახდომის მსურველია რაოდენობა შეკვირვად გაიზარდა, საჭირო გახდა დამატებებზე, გრადუა, რაც შესაძლებელი იყო მხოლოდ რევიციადღერა გრადუაციის შემოღებით. ამგვარი არანაირების შედეგად პეტერბურგსა და მოსკოვში არამცხოვრებნი წევრების შესაძლებლობები და მოიწოდებები ნაკლები აღმოჩნდა, ვიდრე დედაქალაქში მცხოვრებლებისა ასე თანდათან ნამოუდობდა ის სიტუა, რაც დღეს გვაქვს და რომლის მიხედვითაც წევრ-კორესპონდენტობა პირველი საფეხურია აკადემიის ნამდვილი წევრად გახდომისათვის სხვა არსებითი განსხვავება ამ ორ რანგს შორის ფაქტობრივად არ არსებობს ამასთან დაკავშირებით, რას ნიშნავს „ნამდვილი“ ან „კორესპონდენტი“? რა დიფერენცია უპრობლემურად თანაბრდება თანა ერთმანეთს? აშკარაა, რომ ძველი ქობორი ფორმის შემოწმებული ტერმინები სრულიად

ადარ გამოხატავენ მოედების ნამდვილი არის. შეიძლება, ორი რანგის არსებობა მართლაც საჭიროა, თუ ასეა იქნება ამ რანგების ქობორი ფუნქციონირება (მარტობრივი) საჭიროა უფრო სუსტი და გასრულებული იყოს.

მეცნიერებათა დოქტორი, მეცნიერებათა აკადემიკოსი

თუ დოქტორობის ამ შესიტყვებაში გაყოფები, როგორც სამეცნიერო ერთეულის განსაზღვრულ დონეს, მაშინ შესიტყვება მეცნიერებათა დოქტორი დიფერენციალად და ქობორივად გასაგებია, მაგრამ რას ნიშნავს მეცნიერებათა კანდიდატი? „კანდიდატი“ საერთოდ რაღაც ორგანიზაციის წევრობის ან თანამდებობის დაკავების მსურველის სახელწოდებაა. მაგრამ მეცნიერებათა არ არის არც ორგანიზაცია არც თანამდებობა მეცნიერებათა დოქტორობის კანდიდატი შეიძლება გაყოფით როგორც დოქტორად გახდომის წინა საფეხურზე მყოფი პიროვნება, მაგრამ ამ შესიტყვებაში აშკარად იგრძობა ძირის დიფერენცია ცხადია, მიუხედავად იმისა, რომ ამ განთქმის და თითქმის ყველაფერი რაღაცა, მაგრამ ასე რომ არ არის? ხაზს ვუყვამ აქ ლამაზი, კარგი მეცნიერებათა კანდიდატის ინსტიტუტის შესახებ, არამედ მათზე თუ რა უნდა ვრქვას სამეცნიერო ხარისხების პირველი საფეხურის მდგომარეობა, საკმაოდ კარგად დავწვავდებოდა ორი შესიტყვება - მეცნიერებათა დოქტორი და მეცნიერებათა მაგისტრი (მათა-

იყოს, ცხელია. „მაგისტრ“ უნდა განთავსდეს იმ ახალი და საკმაოდ ბუნდოვანი მნიშვნელობისაგან, რაც მას ბოლო ორ-სამი წლის განმავლობაში დაეკისრა, მაგრამ თუ ამ სიტყვის ახალ ფუნქციას მინც ვერ შევადგეთ, მოუძებნით სხვა ვარიანტი, რომელშიც აღარ იქნება სრულიად უფუნქციო „კანდიდატ“.

მედიკალი-საქმიანობა

ეს ტერმინი კალკრებულია რუსული **врачский руководитель**-იდან, ოღონდაც წყარო-ენაში ამ ორ სიტყვის შორის არსებული სინტაქსური კავშირი სრულიად გარეგნულია - მსაღვრელი და სახეურული ასრაც მსკუთხის ერთი პიროვნება შორის ხელმძღვანელი ნაშრომის სამედიკო და არა, ვთქვათ, ტექნიკურ ან სხვა რომელიმე დარგში მაგრამ რას ნიშნავს მედიკურ-ხელმძღვანელი? რას აკეთებს ამ სიტყვით დევსი? დისერტაციებში და ავტორეფერატებში დღეს სიჭრელა - გუხდება იოხი ვარიანტ: მედიკურ ხელმძღვანელი, მედიკურ-ხელმძღვანელი, მედიკური ხელმძღვანელი, სამედიკური ხელმძღვანელი ერთად კიდევ ამ იმეორა რა მნიშვნელობა აქვს, როგორ დაეწერა, მთავარი უხედავსხვანაირი ხუმრობის მოსწრებელია, მაგრამ სიტყვა ერთ ტერმინის დამკვიდრება - ქაც მოიგება და ს.მ.მ.

ფილოლოგიის მედიკალიზაცია თუ ფილოლოგიის მედიკალიზაცია?

ფილოლოგიის დოქტორი, ფილოლოგიის ფაკულტეტი, კათედრა დარგი - ვასდება მაგრამ მედიკურა, გამოკვლევა, ნაშრომი შეიძლება იყოს ფილოლოგიის? ფილოლოგია ხომ თვითონ არის მედიკურება, ან რა გამოდის - მედიკურების მედიკურება? ამიტომ ხომ არ უაზრებია, გამოეყოფა ეს ორი ტერმინი „ფილოლოგიის“ ვინაიდან იქ სადაც ამ მედიკურებისათვის კავშირება დასარკა, ხოლო თუ ფილოლოგიისათვის იგი მედიკურება -- „ფილოლოგიურ“ ასეთი მდგომარეობა ტერმინსაც მეტ სისუსტეს მინახებდა და ქნის დეჟინერაციის ხშირად გამოვლენდებოდა.

კვლევი ერთი დებოდა მედიკურებისა დოქტორი, კანდიდატი“ რატომ მრავლობაში მედიკურებისა? მედიკურების ხომ ერთია? დარგებია და სპეციალობებია სხვადასხვა, თორემ იმინი ყველა ერთ მედიკურებას - ფილოლოგიის განეკუთვნებინა და ხარისხსაც ასეთი ანტიკურად ვაღმომედა რუსულიდან ტერმინის კალკრების დროს სტრუქტურულ რამდენად მისაღება ეს ფორმა ქართულისათვის? უკეთესად და უფრო დაკონსერვად ხომ არ იღებებდა ასეთი შესატყვისები ფილოლოგიის დოქტორი, ფილოლოგიის მედიკალიზაცია?

არის არ იტყვება, ნომინაცია კი უფრო დახვეწილია და მოკლეა.

მედიკალიზაციის საკითხი (კრიტიკა)

ესეც წმინდა წყლის კალკია წამყვანი დაწვებულება დისერტაციის საგარეო დაცვის ერთ-ერთი აუცილებელი კომპონენტია არსებითად ეს არის კლდე-ქვირთი ოპონენტია, რადგანაც დისერტაციის შეფასების დასკვნაზე (რეცენზიაზე) მასუხს აგებს არა ერთი პიროვნება (როგორც მაგალითად, თეოლოგიური ოპონენტის, არამედ მთელი სამეცნიერო დაწვებულება ან მისი მსხვილი ერთეული ამგვარი დასკვნის (რეცენზიის) რაღას აძღვრებს ისიც, რომ მის სისწორეს საკუთარი ხელმოწერითა და ბეჭდით ადასტურებს დაწვებულების ხელმძღვანელი მაგრამ რას ნიშნავს ამ დასახელებაში „წამყვანი“? კვლევის მიხედვით „წამყვანი“ გადატანითი მნიშვნელობით ნიშნავს რაღაც ფაქტორს, რომელიც სხვა ასეთივე ფუნქციის შტორე ფაქტორია შორის მთავარია, ყველაზე მნიშვნელოვანია, ესე იგი ადგილი აქვს ამოწმებას, ერთ-ერთის გამოყოფას მრავალგანსხვავებულ მნიშვნელობის მიხედვით. მაგრამ „წამყვანი“ სამედიკო დაწვებულების“ ფუნქციისა არსებითად ან შედარება გამოირჩევიდა. ეს არის არც მეტი, არც ნაკლები უაზრობა, კლდე-ქვირთი რეცენზენტია ამიტომ გამოირჩევიდა ხომ არ იქნებოდა, ტერმინიც ისეთი მარტივად, ვთქვათ, ორგანოსაცია-ფიქსირტი, ვარე უქმირტი ან სხვა რამ ოღონდაც „წამყვანის“ გარეშე.

ამ პატარა-პატარა უსუსტობებისა და ხარვეხების არსებობის ძირითადი მიზეზია, ალბათ ის არის, რომ დღეს მის განმავლობაში ეს ტერმინები ქართულად არ გვევლინება და ამიტომ არც ვსრუქავდით მათ დახვეწილად დღეს სიტუაცია ძირვეყვანად შეუცვლად და, როგორც დასაწყისში თქვა, ამგვარი „წარმოშობების“ დროც დადგა.

ზევი კარგად გვეჩხის, რომ ამ ხასიათის წინადადებათა განხორციელებას წინ აღუდგება ინერციული ასრუქება და ერთგვარი გულგრძობაც კი მაგრამ უკვე გვაქვს წინახდისებელი პრეკლერტები უკვლას ახსოვს ტერმინი „ავტორეფერატი“ შეკვლა ტერმინით „სადისერტაციო მსკენეთ“ და მზევი უკანვე დაბრუნება ასევე დრო დასტავება იმ ასრის აღარებას, რომ დისერტაციების დაცვის ჩასატარებლად შექმნილ საბჭოს უკეთესია ვრქეას „სადისერტაციო საბჭო“ და არა რაღაც „სპეციალისტებულ“ ან „სადატესტაციო-სამედიკოური“. ლოგიკა აღრე თუ ვეჩან იმარევეს.

ნგლისური და ინგლისურ-ქართული ლექსიკონები წინამდებარე ლექსიკონის შედგენაშიც და იმ დრომდე ყიდველ გამოცემულებს. პირდაპირ იგი უკვე კიდევ არ ყოფილა გამოცემული.

სხვა წართაა გვერდით შემდგენელს უსარგებლოა იგი ვიკისივით ისტორიული ხასიათის შრომებითა და ისტორიის უნივერსიტეტის სხვა შექმნილია გამოცემულია იგი. აქედან იქნა. ყურადღება მიქცეულია როგორც ძველ, ისე ახლანდელ ქართულს გამოცემებს, მეთორმეტე საუკუნის ძეგლებს.

წინასიტყვაობაში ლექსიკონის შემდგენელი აცხადებს რომ როგორც პირველი ცდას - ქართული ენა და დიდიერატურა ხელმძღვანელობს გახალისე ინგლისელი სკოლასწავლებელი - ლექსიკონის არა აქვს სისრულის პრეცედენტი (ს. ზურაბიძის ლექსიკონი სხ. თ. უფროსების რეცენზია, ივ. XXII, 1980).

1981 წ. ამ ლექსიკონის შესახებ გ. შანაველა წერდა, რომ აქამდე ინგლისელი ქართველოლოგები სხვა ლექსიკონების ერთად ეკა სერქისიშვილის მიერ შედგენილი ქართულ-ინგლისური ლექსიკონი სარეკლამოზებზე, რომელიც 1950 წ. იქვე გამოცემულია.

ეკა სერქისის წინადადება აქედან ს. არაღიანიშვილის პოეტოლოგიკა ახალგაზრდა სოლომონის დიდი სურვილი პქინა სამწოდულად ლინგვისტიკაში გასაზრებოდა, მიერ დახასიათების გამო ვერ მოუხერხებია, მოუხერხებდა ეკას უნაბრუნებელი ვარაუდს სერქისიშვილის მიერ შესაძლებლობების განქვეყნების შესახებ. სამწუხაროდ, ვარაუდს სერქისიშვილი 1925 წ. გარდაიცვალა. შემდეგ სოლომონის ძეგლი პქინა მარჯობა უარდობის ფუფუნადი ფორმის სუბიექტის მიხედვით, მიერამ ეს ფორმაც არსებული წესების მიხედვით მისთვის უსარგებლო გამოხატვარა.

ეკა სერქისი თავის მხრე ცდილობს დაეხმაროს სოლომონს, სისთვის ვაუტუაჩის მისი დისტრუქციის ახალი-ფორმისკენ სექსის პრობლემაში. ამ საკითხით ეკა თვითონვე დანტრუქციულია და შეუძლებელია სიადეგი, რათა ეს ნაშრომის მიხსნებულ იქნას ახალ წიგნში საქართველოშიც და ქართული ენის შესახებ, ამის გარდა, ამბობდა ნაშრომის ინტელექტუალური ვადამდგენის და რომელიც სამეცნიერო უკვლავში გამოცემულია.

სოლომონი დანტრუქციულია ეკასის ინტელექტუალური ცხოვრებით ეკა წიგნის განმავლობაში გამოწერილი უკუაჩვენის იქნა პერიოდულ პიესის გარშემოწვევად Berliner Tageblatt, Berliner Illustrierte Zeitung, der Welt Spiegel, კრო-კოი წიგნშიც ეკა ამბობდა სოლომონს თუ აქ დავიწყა დიდი ხანია გამოცემული Berliner Tageblatt-ს ურობისოდაც თქვენს ძლიან მიწვევით ხარო, ასე არა? აქვე დახსენს, რომ ყოველი თქვენ წიგნიდან ერთად მენს პარეპარტის თქვენთან იზიარება მე შორეს, რომ თქვენ პრობლემაში ბეჭედიან და თვითონ ერთად, როგორ

აქრებზეთ თარგმნას, კითხვას და თვითონ მიდევნების მსახურ, თუ რას ფიქრობს და სათი მიდის ვერაძე.

ეკა გასუთობის ერთად სოლომონს უკუაჩვენის წიგნშიც მსაკ ვაუტუაჩენა სოლომონის მიერ შეცვლილი ირი ლექსიკონი Packet Oxford Dictionary (ვიხის ლექსიკონი იქსფორდის) და English Pronouncing Dictionary (ინგლისური წარმოთქმის ლექსიკონი ირაცე წიგნი ხელახლა ყოფილა გამოცემული 1928 წ. მიერამ EPD-ით დანტრუქციულად მიტინსებდა გამოცემა ტრუალად კო არ გვისხია პრინციპი ეკა წერილითა უმეტესობის ასეთი მიმართული იქვეს სოლომონ პრინციპი ვისურვებთ ყოველგვარ წარმატებას წერს - ეკა და სისთვის სოლომონის ხშირად და დანტრუქციული შეატყობის რაზე შეუძლიან, რა ხელის უწყობრებენსა და დიდიერატურულ სამართში.

სოლომონი ამბობს უწევს ეკას ახრის და უკუაჩვენის ასეთს ირ სტატეას: 1. რეცენზია ვაუტუაჩეისა; 2. ტრუალად და მისი ლექსიკონის შესახებ (1928 წ.) 2. რეცენზია - სუდხან-ხანა ირვლიანის ქართულ ლექსიკონზე (1929 წ.) და სისთვის ასეთს მისი მსაუგული.

ლინგვისტიკაში მიერამ ეკა სერქისი არ წევრებს სულად კემონის საქართველოდან დიდი ინტერესით ადევნებს თვითონ მისი თანამდგომელი ინტელექტუალის მიდგომის და შექმნიულ სახელეებს მიგაღიანად სოლომონის სისთვის, რომ ვარდყობს ხანსების რაობაში არაღიანი თქვენ მონა-მონისდის არაღიანი წარმოდგენა არა აქვს ხანსებ ძეგლებზე.

ამ მიხედვით ეკას მიერ საკუთრად თვისთვის მოხსენილი წიგნების სია: ა. ჰეგელბერგის ახალი გამოცემა (1928), პლუგოვარეთა, ლექსიკონები: სუდხან-ხანის, დ. ნუბინაშვილის რუსულ-ქართული, სუდხან-ხანა - სიბრძნე-სიკრება, ა. ვიკისიშვილი - საქართველოს ისტორია ტ. III, IV; ა. ვიკისიშვილი ძველი ტრუალის დიდიერატურული ბოძები: ვაუტუაჩეისა პატარა-პატარა მოთხრობები: შუდის სურის ნაბიძგის, სიადიროვა და სხვ.

შედეგის მიხედვით ეკასთვის კო უფროსეთა ხანა წიგნების აქ მათ ვერ ნამოყვლიან.

ეკას მიერ სასურველი წიგნების ნაბიძგადი ერთხელ კიდევ დასტურების მის ინტერესთა ქართული დანტრუქციულია და შექმნილებისადმი ეკა იხსენებს ქართველ მიწვევებს: ტყვის ტაბიქის, პილია იაშვილის, კოტე მკაშვილის, რომელიც ახალგაზრდა პიეტო და მიწრადილი სათავეში ყოფილა ეკას თბილისში ყოფის დროს ანტრუქციულს მისი დიდიერატული საქმიანობა, ასევე იხსენებს ეკა-ღიანი სისთვის - მხატვარს, რომლის ნამუშევრებსაც ეკას დიდიან მარტონი შესისერებაში ანტრუქციულს სისთვის ღანძრის მიხედვით რაზე შეუძლიან, ამ სად იყოფილა აქამდე და საქართველოდან მიღებულ კატელოგებს ეკას ბევრი ნაქონი ვერამ ამოკითხვის გ. ცეცხლად და შეწველია. ე. კოტეშვილი და ა. შ.

გა ზრტყის/შედილი დიდი ინტერესით მოკვდილი ქართველი მეცნიერებისა. მისი მისი და გ. ახელდებიანთა აქტიურობაში მხოლოდ ორიენტალიზტი კონგრესში მონაწილეობის ცნობა და მოსალოდნელი მათი ჩამოსვლის, სოლომონის ხიზოვს შეატყობინოს მათი ჩამოსვლის დედი და სამუშაო გეგმა თავის მხრივ გა აქვეყნეს სოლომონის აღნიშნულ კონგრესში ოლიგერ უორდრობის მონაწილეობის შესახებ. ეკის კონგრესზე დასწრების სურვილი პქონა და იქნისის შუა რიცხვებში სწავლა იქიყოზრდს. კონგრესის თარიღის დასაზუსტებლად მივრედი ვორდრობის გეგმებში. შედეგითა, რადგან ამ დროისათვის სურული პროგრამა არ ყოფილა შეუქმნეული. 1928 წ. 31 აგვისტოს დასწრებულ ორიენტალიზტი ჩამოსვლა იქიყოზრდში დიქტორ კოლეს (Cowley) წინა დედი გეგმისა კაცო მხელია Magdalen Collegia ბაღში. ჩარმოადგინეთ რა ესთა აღწერა იქნეს კონგრესის დასაწყისში. - დაბეჭდის 31.

ეკის წერილიდან სოლომონის პოეტიკის უცნობი ვარჯილი იქნეს ეკისთვის გუაჩილი. „სტრუქტურა“ შექმნილ საუკუნის ახალი მწერლის კლდეასის დროში ორიენტის განხილვა. ეკა უწინების განხილვის და სთავსების დედი. აუთი ბარემის კაცო გამოყოფა უღვდის ბის ვარჯის სივლიანობა ახელდებიანთა შეყვარება-სწავლებლის ცნობილია, რომ კლდეას წერილი სანსკრიტზე სოლომონის ვარჯისთან სანსკრიტზე უუღვდობა და მოსალოდნელია, რომ სწორედ სანსკრიტისად ამარბული ორიენტის თემა ამ დროის არსებობა „სტრუქტურა“ გეგმობილია ორიენტის.

1928 წ. აღნიშნის დროსა სოლომონის დასწრებებს რამ ბლეკით ეკა სოლომონის უსრდების ამოყვანა და აცხობების მის ორივე მისამართის ბინისა და პარკრდის უნივერსიტეტისადაც ორიენტალიზტი და ქართველოლოგი ბლეკი პარკრდის უნივერსიტეტის პროფესორი, ნ. მისისი მოწვევით მიწვეული იყო. ამბობის ახლად გახსნილ უნივერსიტეტში სიდაც ბერძნულ ენასა და ბინსკრის ასტრონომის ასწავლება (ქვე ტ. II, 1997, გე 428), სურავილია, რომ სოლომონ ორიენტისადაც რამ ბლეკის იტყობა მისი უნივერსიტეტში მოღვაწეობის დროიდან ბლეკის მისამართის გაგების სურვილი სოლომონის მხრივ ბეჭეების უცნობა.

ეკა ზრტყის ახალი ზეპის სოლომონის მეცნიერულ მოღვაწეობისა, არადასკნოყოფილებლად მიანქნეს, რადგან მის ნიჭსა და შესაძლებლობებზე სიდალი ჩარმოდგინისა, მე არავისიხელ მიუქმამი და ახლაც გუაჩიყოზრდ, რომ ოქტებრი კაცოზა, რადგანაც სწავლული ფილოლოგისა, რა-

ვორადაც საუკეთესო არ უნდა იყოს. მე არ მიქმამი ფილოლოგი, თქვენ ამოწურეთი ვინებრთუ ნიჭი და უწირობა გაგანიათ იგი არ უნდა შეადილია ფილოლოგის მხოლოდ ერთ სიგანსა, არ დაფიქრებულბარა იმისა, რომ დღევანდელ პარობებში ფილოლოგი თქვენ არ ვაძლევით მოქმედების ფართო ასპარეზს და სათანადო გატყობნა? თქვენ თუთონ უკო განახილი? ეკა გულისხმობის აღნია სოლომონის რუსულ-ქართულ დიქციონარზე მეუბნობის აგრეთვე გლისაბელ ორბელიანის თანამშრომლობის ფრანგული ენის პრაქტიკული სიხელმძღვანელოს შესავლენად ამ თანამშრომლობის ეკა მხოლოდ ამით ამარბლებს, რომ სოლომონის ეს თანამშრომლობა ახლდეს საარსებო წყაროსად ამ დროის 1925 წ. სიდა ორიენტისადაც უნივერსიტეტის სტუდენტია და მისთვის დედი პარკო იტყობა ვლ ორბელიანის მიერ მისი თანამატრობად მიწვევა სის ორიენტისა შედიი ხ. ორბელიანი ე ფრანგული ენის პრაქტიკული სიხელმძღვანელი. ნაწ. I, თბ. ხას უნა- 1925.

1929 წ. აგვისტოს 20 დათარიღებული წერილია ეკა აუწერის, რომ უსკუნის Classification Decimale Universelle (ათობითი ადრის საუკეთესოთა კლასიფიკაცია) სიხე ვეგანხელ წიგნისა მისის ეკა ასახედებს H. Skold-ის I წიგნს და ამარბებს მუარესად გამოუწავრობს თან დასესეს, რომ აქედან წიგნების გამოწავნა ნებისთვის ითვლია და რაც მეტი სივლია მისე ვარ მოსახრობა. შედეგად ეკა მოვიხირობის Samidin-ის თანერის მომართო გამოგვეჩნებულ სტატუსზე რომელიც შეტყობილია შ. რუსთაველის მის ბოქნისა და საქართველოს მის დიდი ინტერესი გამოიყენა მეთივლიდა ფართო წიგნებში მისი ატორი დღევანდელბუბუბის მეთივლიდაგან წერილებს და პარად შესვედრებისა ბეჭდ კონსტანტე უსტყვას პიხუის გაქვესა ეკის შეყვანითი კო სტატუს ზურველ იყო და ბეჭდის არავიყო იყო მისში ახელი.

წერილებიდანვე ჩანს ის გულისხმობა დამოკიდებულება, რისაც უორდრობები მიწვენ ეკა ზრტყისა მამარი. მთა ახლი უორდრობისა და მვერობისაზე მოგვანების ის, რომ ეკა სადადგომი არადადგების ოლიგერ უორდრობის იტყობის ატორების, არ, როგორ აღწერს ამის იყო. ჩარმოდგინეთ ასეთი სურათი - სადადგომი არადადგებები, აგრე გასაუბელია აგუსტუსებული ბუხარი, ახელისორი ცერუმისიული (S. Sauer) ჩაი, ბატონი ოლიგერ და დედი უორდრობისა სამი ბეჭეითა, ჩარმობლები სოლომონის გუეგსენამ და ურცული საუბარი და მოვიხილებს საქართველოზე.

ოლიგერ უორდრობა ზიხეხილითა რადგანაც დასაწყებებლად მიწვენ ზურებულა, თავის ბინაში ეკის ტოვების ეკის ამ სიხელის სურათი სოლომონისათვის გამოუწავნა აღწერის რამ ამ სიხელს ეკა აღნიშნის, რომ ზედა რაისი მისა, უსანჯარა დაფარულია ვახილი იხე, რომ უორდრობის მვეტყვის რაისიშია შეხიბორელი ამ რაისის ქვედაც კა-

4 გ. ახელდებიანთა აღმოსავლეთმცოდნეობის მხოლოდ კონგრესზე წაყვანის მიხედვით უთრული საუკუნითი წიგნების ახლდებისად იხე ვარჯისზე (ნაწ. თბ. უნივერსიტეტი, 1987, 18 ოქტობრი)

ბუნება ქართულ სტილზე მოწყობილი, მორთული ქართული საუკეთესო ნივთები, ვერცხლქუთი და აქვია ს.პ. იდ დიდი კოლექცია ქართულის წიგნებისა, სახლი პატარაა, მაგრამ ძალიან მუდგრო, სახლის დიდი ბაღი აქვს, ბაღში აუზია... ხეხილის ბაღი, ყვავილები...

ცხადია, აქ ღაბარაკია იმ „ქართულ თაბახზე“, რომელიც მარჯორი და ოლევი უორდრობებმა მოაწყვეს თავის სახლში და რომლის ნახვაცაც ასე ნატრობდა ოლევი ჰექსტერს 1908 წ. 25 სექტემბრით დათარიღებული წერილში. როდესაც მარჯორის წერდა: „მე თვლით წარმოგიდგინო ის თაბახი, რომელიც დედაბაბუქემს ავირთათ და თქვენ „ქართულ თაბახზე“ გადაგიყვით. სერვაჟი დრო მიყვარდა ისეთი, რომ მზეც ენახო ის თაბახი წ. შინაზე პდენიერებისა და საბრძოლის საუნჯე 1984 წ. გვ 267).

ცხადია, რომ საქართველოს სოციალისტური მარჯორის რომელიც ქვეყანაშიც არ უნდა ყოფილიყო. ჰქონდა სოციალისტური თაბახი ქართული ადამის მხედველი მოწყობილი, მორთული ქართველ მოღვაწეთა ხერაებით, რომელიც „ქართულ თაბახზე“ უწოდებდა საქაქაქიშვილი-ურეშაძე-მარჯორის უორდრობაზე. 1965, გვ 55-58), თუ ვაუთივლისწივებით იმის, რომ ეკა ზურტქის წერდა დათარიღებულია 1928 წლის ივლისის 2-ით, გამოსვლის, რომ მარჯორის გარდაცვალებიდან ოცე წლის შემდეგ მისი „ქართული თაბახი“ დაიკვლია ყოფილა.

რაც უკლებს ის ორდინარული, მის თავისი დროს პეტროვიტს და-მს უორდრობებისადმი იმითაც გამოსავტა, რომ 1937 წლის შინა რუსთაველის 750 წლის საუბილყო თარღისათვის ელ ორდინარის ერთად შესწორისა და ხედასლა გამოსვლა მარჯორის უორდრობის მერ ინგლისურად ნაარგინი „ვეფხისტყაოსანი“.

Shohta - Rustveli - The Knight in The Tigeris Skin Translated by marjory Scott Wardrop Supplemented and Revised by E. Orbiliani and S. Jordanishvili Cooperative Publishing Society of foreign workers in the U.S.S.R., Moscos, 1938.

მარჯორის უორდრობის სასახლეზე უნდა იტყვას წერდა ს. ორდინარული, რომ თარღმანი შესწორებულა დიდი კოალიმინიციონებით და თუ თარღმანი ვესტებებს დიდი-დიდი არასწორი სტრუქტურები და შეცდომები, ეს ნაწილობრივ ახსნება იმითაც, რომ იმ დროისათვის „ვეფხისტყაოსანი“ ტექსტი საქართველო არ იყო შესწავლილი იფიან იმ ქართველითა მერ, რომელიც ის მამარაფა და-მსორისათვის მარტველი, 1953, გვ 120).

როგორც არ აქვია - წერს ოლევი საქაქაქიშვილი-ურეშაძე - ცხადია რუსთაველისადმი, სოლომონს ორდინარულია და მარჯორული ქალის ელისაბედ ორდინარის 1938 წ. საუბილყო გამოცემაში (1912 წ. დონდონის გამოსცემისათვის განსხვავებით რუსთაველივლივლის იმდროინდელი მონაბოქრების საუბილვლე მის ორდინარულია

მისი ბევრი რამ შეუსწორებითა და ზოგიერთი დიდი-დიდი ნააღი მარჯორისათვის მარჯორის უორდრობაზე 1936, გვ 113-116).

ზევს მერ წარმოდგენილი ეპისტოლარული მასალა კავშირითა, რადგან, სამწუხაროდ ს ორდინარულია მისი სხივი ჩვენი უცნობია, თუმცა ერთი რამ უდავო ცხადია, რომ მათი თანამშრომლობა საქართველოსა და ქართულ ეროვნულ საქმეს ვსახერხება ეკა ზურტქის თავის საქმანობით ინგლისური ქართველივლივლის პოპულარისაციას ეწევა.

ეკა ზურტქის მოღვაწეთა უცხოეთში მამეწებულა იმისა, თუ ზევის ახლი წინაბრები როგორ დივოწინდენ თავის სამშობლოს საკეთილდევოდ.

გაერდა გეწამდეს რომ დივინდელი ახალგაზრდობის რომლებსაც უცხოეთში უხდებთ ცხოვრება, მამადეს ამ სასიქადელიო მამულიშვილის მადალითს

1999 წ. 19 ნაწილი

პროზა

იტყვის მონა-მორჩილს, ამ სტრუქტურების ავტორის ბავშვობიდან ახსოვს დიდი ეკა. მისი სახელი ზურტქის ოჯახში დიდი სოციალისტური და მოწინავეთი იხსენებოდა დიდივე შემოხრა დამადების დღისათვის სასუქად გამოგზავნილი უფრადსურათებანი საბავშვო წიგნები ასეთი წიგნები მამის ზევისთ დიდ იმუთათობის წარმოადგენდა.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ეკა ზურტქის წერაღება ექვთი წლის დამამეწობისა რეკლამარული მოდიოდა, თან დამამეწებელი დაბარებები მოსქენდა სამშობლოში დაბრუნების თარიღზე 1931 წლის მისის შემდეგ კ უწედა. მის შესახებ არამართი ინფორმაცია არ გავიგინდა 1990 წ. საქართველოს მეცნიერებთა აკადემიის ცენტრალური სამეცნიერო ბიბლიოთეკის უცხოეთისათვის ურთიერობის განყოფილების თანამშრომელმა მათი კო ნიკარაქი იტოლა ზურტქის ოჯახის დამოკიდებულება ეკასთან და თუ-თონიღ იტობდა მისი მატონია, რომ უცხოურ კატელოგიში ამითკობა ცნობა ეკა ზურტქის მერ შედგენილი ქართულ-ინგლისური დიქციონრის გამოცემის შესახებ. სამწუხაროდ, ამ დიქციონრის გამოცემების დროს ეკა ცოცხალი არ ყოფილა, როგორც ვაუთავი, მერვე მხოველით იმის შემდეგ ეკა ზურტქის საბურთეთში გამგზავრებულა მის შემდეგ არაიფიან ცნობა მის შესახებ აღარ არსებობს. საუბილვლე ვარაუდობს, რომ საბურთეთში მისი დამეწე იყო დაიღება ექვთი მოგზაურობის დროს ნათესავების ეს ურთული დამავრებელი ჩანს, ეკას წერაღებისაც თუ დივი-მოწინებთ, ცხადი გახდება, რომ იგი მოგზაურობის დიდი ტრეფიდი იყო თავის დროზე მთავრად გერმანიაში, საფრანგეთში, სორვეციაში და ა.შ. მეტად გულსატკენია, რომ საბურთეთში გამგზავრება მისთვის უკანასკნელი გამოდგა თავისი ტრადიციული დასასრულით.

27 დეკემბერს სრულდება 100 წელი XX საუკუნის ქართული პოეზიის ერთ-ერთი უდიდესი წარმომადგენლის ბიძინა ლომინაძის დაბადებიდან. ამ თარიღთან დაკავშირებით ვიწყებთ ბასარიონ ჯორჯაძის გამოკვლევის ფრაგმენტების ბეჭედებს.

სმოკლე ასრ^ა
 ნატერის ხს^ა ურთ-ურთი პერსონაჟი თვის მწერლობა
 გულისხმავს გამობატავს
 პოეტო კოქეთ, ხაღბი დეიანობრეანობ^ა
 ჰეშნარეო პოეტო უწინარეს უკელსა ქვის შემოქმე-
 დას
 რამდენად დაცუბავს მის პოეტურ თქმსში ქვის შინა-
 განი შემტო, რა სახლავს დანახავს იყო უკვე შრავალის
 საღვთო სიტყვებში, როგორ განაღბავს და აფერადებს

მუხლადი სიტყვა გიორგი ლეონიძისა

ქნისადმი თავის დამოკიდებულების თავად გიორგი ლომინაძე მასაც ზღმსწავნით სურტი განმარტავს:
 „ა. რაფორს მდევარს მუხლადი, ბუღაურა, მადღარა სი-
 ცნა“- შეწინავეს იგი ნატერის ხს^ა ურთ-ურთი სიტყ-
 დას.

გ ლომინის პოეტური ქნის ამხობავთხად მრავლისმე-
 ცნადა ეს ფრასა

უწინარეს უკელსა, როგორც უკვე თქვა მასში მოე-
 დო საქსადითი ვლენდებს თვით გ ლომინის დამოკიდე-
 ბელება ქართული სიტყვისადმი.

გარდა ამისა, თავად ეს ფრასა წარმოდგენს მსხველდო
 მტავრული მტვევლების ურთ-ურთი საქსავრ ხმებში -
 რაოდენ ტყეფია ასობობავად ეს ურთი შემადგოთ ურთ-
 ელი სიტყვათშეხამება

მუხლადი ბუღაურა, მადღარა სიტყვა^ა
 და მარადიც გ ლომინის შემოქმედებაში მოვილი სი-
 სრულთა და ფრადიფიქციით გახმანდა ქართული სი-
 ცნა, წარმხმნდა მისი ასობობავო სისუტე და პოეტური
 ბერადობა, მისიუელი სიფიტე და განახებულის სანუ-
 დლე პრინციპი სიღარბისადე და ჰატურთი სიტყვისადე.

ქნა მისი შინაგანი ბუნება განსაზღვრავს იმ კლასი-
 კის, რომელშიც მოქცეოთ სიტყვა მატერულ სახეთა
 სიტყვის, განამარბობებენ სიტყვათა მასალის რაფორც გა-
 რეწინად კოლონიტულობას, ასევე შინაგან ქსოვიერ და-
 მუხტეულობას.

სწორად ახლებურ კონტექსტში მოქცეული სიტყვით
 სურავალური სიტყვა განსხვავებულ იქნა ამხობელ მთ-
 რადობის ძიქს.

პოეტო შინაგანი ადლითი მატერებს სიტყვი ამ სიტყვა-
 სავს და მის გამხმნადებულ კონტექსტს:

გ ლომინაძემ ბერს სიტყვას შინაგანი ახალი სიყო-
 ცილე სწორი სწორებისგან მანადებუელი ფრული გაღა-
 დავალი და ზედახედა ახამხისა.

ყოველი მისი სიტყვა ასობობავად დატერავილება და
 შინაგანი ხანობითი განსხვავებისუელი.

მის არ უკერავია ამადლისმტვერე სიტყვები და ფე-

უყოფალევერ საღვინდ განობიქსებს, - აი, რათა განხი-
 ზღვრება უბარეველებად პოეტური სიტყვა.

გ ლომინაძე შემოქმედით იმ დიხობინა, სადაც ზღმს-
 წავნით გერსობენ სიტყვას მადღას, სხვევისგან დეიარულ
 მის სიღარბისუელი ფიქციას, პირველიყოფილ სიწინდს.

პოეტო სიღარბი უმწარავიყვის სიარეშესისმა.

და ამ უმწარავიყვის, ღრმად შინაგანისა და გათავი-
 ხებულის სიტყვათი სამხმნელი ხდის ხიდეუელი
 ამბობიცი ქნებება სიტყვას არსებითი დარეხებულის
 პოეტურ შემოქმედებაში.

აქ თვით ხაღბის მიერ იწოდება სიტყვის

ოსტატად ჰუმანიტი პოეტა.

• • •

გ ლონიძეს ღრმად გააზრებული ჰქონდა ქართული ენის პოეტური ბუნება.

ამის ადასტურებს არა მხოლოდ მისი მხატვრული შემოქმედება, არამედ ის ენობრივი დაკვირვებანიც, რომლებიც მან ცალკეული გზოვლების სახით გამოაქვეყნა და ჩამკვრივურ უწოდა.

თავი ეს სათარაოც მრავალმხიქვლია, ერთდროულად პოეტურაც და ასობობიად ტყეაღაც ცერაივი გაზნული სიტყვები და გამოთქმები. ენის გასანდგლებლად მარტოვული.

გ ლონიძე საგანებოდ ავირთება ხაღხში განთიხლი სიტყვების და გამოთქმების.

მრავალ შიღიანს დაუფიქრებია პოეტა ბვერი დაუშვედრება კოდვი ენაში.

თ. ორობდე ნიშუში ამისა თეოი გ ლონიძისეული კომერტარებით.

„ქამში სასაფლაო“, ამისა საფლაო“ რუხუდიდის უნდა იყოს ნათარგნის და შუბოტანილი. ხეწმის კი იტყვიან ქამსიფადკოო საფლაო“.

ამ სიტყვებუ მინიშნება ჯერ კოდვი სუღხან-სახა ორობდიანის ჰქონია.

მე კახეში ორ-საწოლანს დოგინს ასობობინ დოგინს“ უწოვება „დეტა ქალი, გამიდე დოგინს ხაობობინა.“ ახდა კარგი იქნება შუბოვდილი მოპირანტება“ („შეწობის მოპირანტება“ - მათხარ მოხუცი, კადარტოსმა ქეწიშე-ანა“).

„მოპირანტება“ იგივეა, რაც „მოპირკვობა“, მებრამ უფრო პოეტურია და ზუსტა.

გ ლონიძეს რამდენიმე სიტყვის ეტამოლოგიაც აქვს. სოფეჯარ - იქნება უსარბებუდეოც.

ორობდ უსარბებუდეო საკუთარე ენათმეცნიერული თედილსარბისთი, მებრამ ოსეფოროლად მრავალმხროე საწურადღობო პოეტის ენობრივი მოხცივის გასაგებლად, ამის ამოსაცნობად, თუ როგორ უწურებდა და აფასებდა იგი სიტყვას, როგორ ცდილობდა მისი დაუთარული სიღმეების ამოშქვების.

პოეტრებული შუესისება სიტყვისად იგი ამიღის პოეტური ასობობებისად, ამოეტური დოვიცოდან“.

და რა გასაცვრია, რომ უშებეს წად სულ სხევიკარი იუბისამევი სიტყვის წინდა ენათმეცნიერული ოსიგებური ახადისი.

ეს ორი გაასრება - ენათმეცნიერული და პოეტური, ოსიგებური და სუბიგებური - სხევიკასება სობრტევიზე დეის.

მისა გათხარბება უსარბებუდეოა, რადგან

ოსინი საპობისპობო მოხცივისებდან ახდექნ სიტყვის შეფასებას: ენათმეცნიერება - მეცნიერული სიზუსტის თედილსარბისთი, პოეზია - ემოციურობის თედილსაჩვევიო.

უთოვოდ მრავალმხროე საგნაურია პოეტის დამოკდევი ბუღება სიტყვისადმი, სიტყვაში უწინარეს უფიღისა, ესთეტიკისთი, ემოციურობის ბუღა, მისი შეფასება ამ თედილსაჩვევიო, რაც მრავლისებრან მრავალ შეწობიგებაში სიტყვის ახდექნურ მეტაფორულ გაასრებასა და ამით მისში დაფარული შინაგანი შესაძლებელიბების ამოქმედების იწვევის.

• • •

გ ლონიძის პოეზიაში უხევიდაა შუბოტანილი ქართული სოფლის კოლორიტი, გლეხური რეაღობი.

ჩახხახა მითი გაფიქრებული ზერებისა და წედილი მწიწის სურნელი ახდავის თან გ ლონიძის პოეტურ სტრუქტურის.

თორდან ახადამოფრული დედიასპურების ორობდიანი სურთქა.

გასაუხეულზე ამოფრანტებული ბეღტების სურთ.

დეინისა და პურის მომეგანი ხაღხი ვართო, ათქმევიან გ ლონიძეს თავის ერთ-ერთი პერსონაჟს.

ქართული პურ-დეინის მადლითაა განათიფული მისი პოეტური დამოფრანტა.

მწიწური საწეისებო ძღეფმად იფრინობა მის პოეტურ ფრანაში.

„ასე მებრია, პურის კედიანი მებურავს ხედი და ამ ქართული პურის მადლითა და ხამარაღობი ქაღაღზე გუდამაქტის ის, რაც დამაფადა დედიამ და ხეწმა მშობელმა ხაღხმა“ - ასე აფასებდა თავისი შემოქმედების თავად პოეტი მისი მზე ჩახხახა და ბრედელიადა.

დედა - ნარეგინარევი.

დეძე - ხამხამანი.

დეინი - თორმეტე ფურის ნაწველი.

გასაუხეულს რხის სურთ ახდაის.

ბოროტეულის ეყავიღები ოსინის ნაწვერცხლებს ედარება.

გიორგი ლონიძეს ერონიორად იტყვიანს უფიღალი ეწეღური ბობობების უფიღა და ცრობიღების მითარედი ორობევი, კდეფებზე აღმისის ნაბეჭკლებად დამიხეფიფული ჩანტქერების ზაბეს და მითი ნაადღერსევი ეყავიღის ამეკარებება.

პირველყოფილა, უოვლის წამდეკევი შინაგანი ეწეღრეია, მწიწური სიღამსით ტეპობის დაუოცებელი ენის, სიღეოტხლის მსებრია წეწურული განახაღერაფენ მის პოეტურ მხოფიღიღევიას.

დამბისიღური გლეხკევი სობრბინის მადლიც დამეგება მისეული პოეტურ სტრუქტურის.

ეწეღლაფური ეს, ბუნებრივია, განახარობებს გიორგი ლონიძის ენობრივი სტედილის მწეწორად გამოსიტულ პირადელიბის.

(გარბიღება შემდევი ნომერში)

დღისთვის, თუთის კი აცხადებს თვისებებს - დღია მისი, მისი - ხელის ბრძოლია, ხომ არ არსებობს აქ მოყვანის სიყვარულის მტრები? ვახოთ, როგორ უპასუხებს ამ კითხვას თანე ხსნელი. არა, საქართველოსთვის თვისთა და ქვეყანათა ზეგნითა წარვლი მიჯნა, სე თუთის არამდე მათ მიერ სერსხედა მოხელისა ქრებისა და დასრქვესათვის (ხელის შემწობისათვის) - ესა მადეაქნისთაგან. გახსნელის დღეა-და-ღამ დღევით, გოგებით, გეგმით ხორცი ხელისთვის უწამებთა და ვთი ტურბული იგი წაქედილი, ცრქული ურცხავს უსოვლებსა. ამტკობი ასტურის დეაქლის აღბრუნება უოვლად შეუბლებულთა კრმომხობლების, და-მტების, შვეობრების გარეშეკეთა ამტკობი არის თვისებებს ბორკლი, ანუ ხელისშემწეული ამოღე-წებაში.

უკულის მოწოდებაზე უსიტყვოდ დამივს მშობელი მოცულებებს - იაკობს და თუთისს და წარმოვლია მიერ და ახლან სხუანი არის მისი იაკობ სუბუების და თუთის მათი მისი, ნაქა შინა სუბუების თანა, მისისა შინისა განრია-ფუბუების ზღვითა მათია და უწიდა მათ, ხელით მათ შეკანულები დიუბუების ნაქა იგი და მათა მათა და მისუბუების მისი (მთა 4, 21-22). განდევნილი ამ სოფლის აღბრუნების, სუბული მათი სუბი სხუა მხოვლითი" შემოსწებთა იმ სხუა მხოვლითაში კი ბუნებითა კეპობრები დახსნადა, და-რდევლია სურეფლის დღისამან დაშობების სურეფლი მშობელია" თორე ხსნელის მსხვე ამისი მიწეფრის სანამდევლიან გაცქველი ხარია შედღე. არა, მოეშობივს ხელსა მათელისა, მიუბღევე სწორითა და შვეობა-

რისა ნულა ვახლავ ზნუთა მშობელია და ხელსა სურეფის ტქილმობარისა. თორე სოფლისაგან ამტკობი უკუბოქნა ყველას არ ძალუის და ამას არც თისთვის ყველისაგან უფლი განდევლის სიტყვითაც. ხსნა ყველგან არის.

მოყვანის სიყვარული მელარდებს თორეგანად ხორციელი შესწობითი და დღევით ყველაზე უკეთესა რაც შეიძლება მოყვანისათვის მოამოქმედონ ბერებმა. არის დღევით დღევით არის სულიერი კეთილი, რომელსაც სთავისობენ გრეგორი ხანთელი და მისი მძებნი ქრისტიანების სიყვარულ შესწობისა კი მათგან თისთვის ეს არის შეხატებს სულიერი და ხორციელი კეთილისა. იღიას განდევნილი უბარატესად კაცს სულიერად შესწევა.

სულიელი ქვეყნის სიღამასეს მწირი არც ვიხის და არც მასზე მეტად იტაცებს იგივედრე ქრისტიანის შეხვედრის ის თუთის არ არდებებს ღამასად მორთულ ქვეყნის მის მსწენეფრებაში შესოქმედის სიღამაგისა და მსწენეფრებას ტურებს მზე განდევნილისათვის ცხოველი ხატა დღისი დიდებისა და განდევნილებული შეცქერის მის.

სიტყვა განდევნილებებს სულხან-საბა აბე განმარტავს. "მში დღისთა საოცრისა რასაგანსე" ესე იგი განდევნილებებს-განდევნილებებს დღის საოცრების სიღამის თანამდევითა განდევნილებების შეხატვა" სიმონ-პეტრე და ყოველი მისისანა, რაცე უფლის ბრძინებით ვადიდებულნი ბაღე თუთის სიტყვით ამოიღებს წინა დამით სრულიად ხელმოკლებულნი შემწებელი, ანუ განდევნილებული. ბეტრე შეხატებს ნაქეარდა თესვის (ლექცია 5, 8-9), რაცე მისთვის დღისი დიდების ცხოველი ხატის, ანუ დღის საოცრების ზეგნითა ვერც განდევნილს შეუბრუნებდა სხუა ვინათა.

ამ რთვ განდევნილის არ შეუბლებულთა მოყვანის, არ შეუბლებულთა სულიელი ქვეყნის სიღამასე, თორეც მსწენის ქელის ბერითა მან მხოვლიდ ეტყებული ბუნება შეხატვისა და განმოდდა აბუბად ბარეფლისა მისი უბუნებლისა ბუნებისა.

როგორც უკვე ვთქვით, განდევნილი ქვეყნის სიღამისათვის დღევლის ბერითა ქვეყნისათან უსუბული უსიუბრითობის ვრდებუბა რაცე აქ დამკვიდრდა. მის შემდეგ ქრისტილაც არ ხასიულა სოფლად მართალია, დიდი დღეა წლია აცხოვრის სხუა, მთერამ სხუათათვის არა ყოველნი განუკითხებთა, თუ რად არ ეცხოვრებთა, ხელით თათა თვისთათვის უკველად ყოველნივე რამეფო იტყვის მოცუქელი, ვითარმდე თათოყვებულნი თათის თვისთათვის სიტყვა მისცეს დამრთისა" (ორანე სინელი). ესა აქეს უთუბა კველი მოცუქებს სოფლად სხუათა საცხოვრებლად" ყოველ ძალუთსა ბუნების ესეცა, რამეფო რაცამს სხედინი ვინმე განმოსრულ იტყვის, ქვეყნის თვისითა და სხედინად გონსწედილი იტყვის კველი მუნვე მოცუქე ყოველი მათი გულის სიტყვითა, რათა შემწეობად თვისთა ცხოვრებისა სხედინი აცხოვრენ, რამეფო მისეცა დღისთამადეველი იგი მართალიდებულად დამრთის მიერ განმოსრულად თვისთა მრავალი ნათესაფი ეხსენის ეცხოვრეს შინა, რამეფო არის სინდელი". განდევნილის ძალუთს მისრდებულნი ეცხოვრეს თათისა განმოსრულად" დასამამი დიდებუბისა ესე არის რათა იდებუბის სიღამა და ამისთვისათგან ვრითათა, ვით-

რვა შესწავლაზედა განიხილა: ხელი დასასრული მისი ეს არის რათა არა ენათნობის თუკა ამოხსნათა და მისთა ერთთა შესწავლის დაქნაზედა მისი, არამედ იყოს უკლებლად უნებელ მათ შინა (თანე სინდისი თუ სინდისი განკურნება არ შეეძლება და სრულდის ურთიერადობა საკუთარ თავსაც საერთისე ვერცხლს მათ შინა მორბობის უნებელად გვერდის თანე იქნებოდნა ცრუ სწავლების მამოძვრების მართლმადიდებელთა ურთიერადობის შესახებ რაღა შეეძლება, იგი გვეუბნება: თუ-სრულად თავიანთი განიხილებინა, თუდაც შეურაცხყოფდნენ ისინი, თუდაც უხერხულად და სხვის, არამედ უნდა სხვათაგან სავსებელი, შენ ხელს სუ ადგენ მათ კურნებაზე სიყვით შეტყობილი, კაცის შეტყობილი უფად მოქცევა დაიხსნის. მრავალ შეტყობს რამ ამისდა მიუხედავად უკან დასვლა არ შეიძლება. ამის მისათვის გამოსი, კაც, ბლადი და მტკიცე და იფიქროვან ურთიერადობა მის შინა არ მოუტანს, ხელი უნებ უფრო სესტია, ის უნდა, მისეადივეს მათ წრეს, თუი არიდოს მისთან სურვილს, რომ შეუიბრუელი დამოკიდებულება არ გახდეს მისთვის უსაფრთხოება. მოუფროთ, რადის იცითა ერთად სინდისი დედაზე სურნა - რაღა უკვე დიდ გომოდება მქნდა დეველები ცხოვრებისა, რაღა მის დაქნაზედაც ვერ შეუიბრუებდა ამბობენ და სხ. ერთად.

თუკა განვიხილოთ თავი მთელი იმ მხარე, რომ ქაღზე თუდა შეტყობა, საუბარაც გავსა, მერამ მისი დამოხმობა არ უნდა მისიქით, უხადისოდაც უნახებულ ქაღის კობიკის სხეულის მამოძვრებლად თუი არ დაესახეს. ბუკონს კი მისიქებენა, რომ თავისი მოძვრებით ძაღუქის სხეულის სხეულ და თავად კი დეველები მრავალგზის ექსკო სიყვით განკურნების მართლმადიდებელთა და ეგნა მის დედათაგან უფროსისა, დამოხმობა უფის გულის მისი და მისიკის. უფრო ცრუება და მოუფრობის, რათა იგი სწავლად მათ სხეულისათვის სიყვითლის და სიყვითლის და სარწმუნოებისა და მოღვაწეებისა, რათა სიყვითა მათ დამოხმობებისა და სხვათა მათ მამოძვრებისათა მართლმადიდებლის მის თანე ერთად მწვექებისა მართლმადიდებლის სხეულის და კანონებზე. მათ შინა მართლმადიდებლის მის სურნა (თანე სინდისი).

როგორც მწერალი გვეუბნება, განვიხილოს ბუკონის განკურნების განმარტობისათვის მოუხმობენ სინდისი და უსწავლადობა აკანონებდა და ამ ერთელს სულ მარტოღობით დეველებელა და ეგნა მისი ცოლად უქციათ და დედად აღარ შეტყობებულა. მოუქმობის არა გვეძიებს თანე სინდისი. აკანონებულთა უფრადობა ახლად მისივედა ბრძოლი აღიხმებუა, რათა არა დასახამივე მსაქმელად სოფლად მოქცენა. და ამისეც იქნის მართლმადიდებლის მათ სურნა ბრძოლი, რათა იგი სხვადასხვადას ვეკონონონის ეწეს იფიქრო. მამოძვრებელ, უნებელად არ არის ეს სიყვით ახლად და უფრად მისი ბრძოლი აღიხმებუა. მოუფროთ, რა უფრად ბრძოლების უნათიანის ახლამისივე ანტონი დიდს ექსკო

უფლის დამოხმობა. გადიოდა წლები მწერა აკანონი სიყვითებელა. არამედ დეველებელა, შინა სხეულე აკანონებდა დეველებს და ადის სინდისი უფრადდელ თუკა იმ სარწმუნო შეტყობებდა. მერამ ამისათვის იგი თანდათან თანდებდა სიყვითა თავი და ახლა კი ეკრებდა მსგავსობისა და ამბობსტყობის ცოლად მდებარის შეტყობა აღარ მოუძვრების სარწმუნო და ამის გამოაქვითლის იგი მერამ არა, სიყვითა იფიქროს დანახის თავისი სიყვითაც თავისი უსწავლადობა. თუკა მისი სიყვითა არამართა და მუდამ გომოდება, რომ შენ იფიქროს არ შეეძლება ხადინა არავითარი სიყვით თუი, რომლისათვისაც დარის აღმოსწავლადი სიყვითებისა თანე, რას ამბობენ დეველები მართლმადიდებლის მამოძვრების დამოკიდებულება, რომ არავითარი თანე უფრადი კანონი შეტყობა სიყვითა

უფრებისა და უსწავლადობისა და არავითარი იმსე უფრის, უფრე არავითარი მისი. წინა მსაქმე აღმარებელი გვესწავლება, რომ სიყვითელი უფრადდელი სინდისის არის შეტყობის აღმარებელი უსწავლადობისა. წინა თანე იქნობადი ამტკიცებს, რომ ახლადდელ კანონად ის იქნის თავის თავს უნებ, უფრადობის თავისევე, რომ ის არამართა (წინაგან - უსწავლადობისა). სხვის დეველები უნებელად რომ აღარ დაიხმობის, მწერა მისთვის ვერ ეკრებს და დიდ შეუიბრუებელა, რაღა უნდა მოხდეს თუი, რომ იგი ხიბლის მღვთმარტობის განმოდინების, მწერა რა-

დაცაში აუცილებლად უნდა დამარცხდეს. აი, სწორედ ამიტომ შემოაბრუნა მწერლის პიესაში მწვენილი ქალი. მწერის არა აქვს უფლება, ქალი მიადოს თავის სიყვარულში. მაგრამ ისეთი საშინელი ადვარია, მოყვანი ამ დროს გარეთ რომ დატოვოს, ეს დროის მტრებს დაარღვევა უწყობს. ასეა გამოჩნობენა მწერლის მიერ განსაჯვლების გარდევადობა. მწერმა აუცილებლად უნდა გაუსაზროს თავისი საუბრე ქალის და აუცილებლად უნდა დამარცხდეს მწერისაც ისე მიადო ქალის სიყვარულში, როგორც განსაჯვლება. ელვისათვის გაუბრძნა ფიქრმა - ანუ აქ დმწერის ქალის სახით განსაჯვლება რამ მას მოეცა? - და შიშის ზარი დაეცა. მაგრამ მას ჰქონდა სასიხე, რომ დმწერის მხარის უსიხეების მოვედენდა, რომ რაც შეეძლო ეცა. ეცადა მისი სულიერი ხარკების მოსყვანა მისთვის და - კისრად იდო ვინ სება დროისა სასიხეთი და გულდამწვდებით.

ქალის მშენიერთა და განდევნულც არ გრძობის რა არაფერის სიძულელს ხორციელდებოდა და არც მართვის სიძულელი ქალიცაინული მოძღვრების თანახმად. მასაც მტერას შეჩერებს და დაუწყებარა ძღვის შეჩერებისას იგი მწერიცა მწერალი, გულმზალი და უსიხეების გულისტყუალით ქალის შეჩერება იცავდა. თუღო, მაგრამ განდევნული, როგორც სიხეთაც ვიქცია, ანუ შეტად მიქცია თავის თავს ცდუნების შიშს ვერ იფრთხი და თუღო ვერ დაიცვა საცდუნისათვის. შეხვედ საუბარზე გააბა ქალის თანხ სიხელი ასე აფრთხილებს სიხელიდან გამოსული არ დაიჯერებს. მისი, ხორცილი შენა ბრძოლისა და ცდუნებისა, რე მიქცობის მათ ყოველია დღეის ცხოვრებისა შენახითა. ელვისევე წინაშე ქალისა წარადგინონ. მწერი ისე მოხიბლა მწვენილი ქალის სიღამახით, რომ თავს სა აქნა და თავის თავს უბედური უწინა სიხელის მიტოვებისათვის. მაგრამ საბოლოებაზე უარის თქმისათვის, შეხვედ კოტის სიხელითაც აღიბრა და დიხიარა ელვისე მხარზე ქალისაგან მსგავსი განსაჯვლების ეამს ყველა რიგი. მარცხებზე: ამიხიარა ვინცე საქმე საცდუნელი და სახის სიხელი საქმისა და იქცეულა ეთარბებე იხილა ვინცე პირი დედაკაცისა შეჩერე ფრად და დიდად აღიდა და მსიხეველი, დაუცვრდა სიხელზე იგი და ძღვი შეხვედე დიხიარე ეთარბე შეჩერების უქმისა მას თიხისა და არასიხეგან და სიხელისა იღვრე მისათა მოვედა დიდად საეუბრედად დროისა და მისიხილვის მას საეუბრედნი კრძღმისანი და იგი სიხელი საცდუნელი საქმისა მას, რამეთუ რომელ-იგი სიხელი წარმწველი იყო და დასცემულ მისთვის მისთვის გეოგეგმისიხებისა ექმისიხედა უადრესი პიესისა: - ეკიხილვისი "ელვისქმით" განდევნისი კი ვერ შეტლა დროისაგან მიქცობისა ფიქრისა და ვიდადებინა იგი ამიხიარა და არასიხეგან ახელი მშენიერთების შექმნისათვის რატომ იმეტომ, რომ იგი ვერ კიდე არ

იყო მიწვენილი იმ სახლში, როცა დაიქცეხებულს შემოვიდა არ შეუძლია ამიხიხეხისა და მისათ ყრბისათა. და არის იგი კოელითური უფრებელ მათ შინა. *სიხელი*

მართლაც, საქმის არ აღიხრებულებს განდევნის სურვილი, მხოლოდ გულისიხილი სიხელია. მაგრამ გულსიხილით ხადენილი ცოდება საქმით ხადენილზე საცდუნის რომ არ არის, კარგი სიხელით არის ახსნილი ისევე "ელვისქმით". დროის მას თანხ სიხელი გვეუბრება აუღებელ ვეუბრით, რამეთუ გუღრა, რომელიცე კეადად იქცევის ვეუბრებზე ქალისა იგი უბედობისა იერუსილსი ვერ იხილეს". მის სიხელებს კი იქვე განმარტებს ვეუბრებისა ახილელ ეთარ გუღლის სიხეცეცა იღვრე დიხილის და გულ-

საქმისა, რამეთუ არათუ საქმისა მამართ მიქცევისათვის, არამედ გუღლის-მისათვის იღვრე დიხიხეხეს იფრთხი, რამეთუ არათუ ხორცილი მოთოვდა ვეუბრებელ ვინ იფრთხი არამედ იღვრე გუღლისიხილი შექმნა მისი სიხელი და ამისთვის დიხიხეხეს არა შეუძლებელ ქვეყანას მას აღიქმისათა. ამისთვის სეტარა ენე მას თანხ განდევნისიხილებს, რათა ვერ კრძღმენი გუღლისიხილია ბორბოტა.

როცა განდევნილი ვინის მოვედა და გაიხიარა, არ სურვილი გულს გაიტარა. შეხვედენდა ანუთი იღვრა? - ამისა კიხიამ გაუბრძნა თავისი დიხისათვის ენე იგი მოუხედავად შიშისა, რომელიცე მას ქალის ხისს გაეგრძობისათვე გაუქმდა. თუი უხეველი ბერებია უკვე არაფრისაგან აღიბრა "განდევნისი" მკვლევართა მიერ, რომ პიესის გმირს დაამარცხა ამბარტებებამ სიხელია ამბარტებებისა და ეცხა არა ცოდვითა" სიხელ სიხელი, მაგრამ განდევნისი გუღლისა მიადოს ეს სიხელი და გაეუბრედად საცდუნელი ამისა, რომ საეუბრედნი შეხვედობინა სიხილვის, განდევნილი მწერის და შეთოვების ექმისა სიხი-

სმარეთს ჩახახოს. „ჩაქმედი თუ არა?“. დედაბლე თუ არა? და სასწრაფო კვირეულებსა დაგეგმოს ეს ჩვეული სერვისი ექსპანსია და აღწერდეს წმინდა მამათა მთერ, თანე იქონიარა გულისმობის არამეყო იყო უწყვე მათაგან კეთილდღეობად და სადღეობათა საქმიანობათავე სოლი შენათა ბორბიტის ექსპანსიათა შეგებისყოფა ძღვსა შინა დაცვისი და მხარეულ აღიღების და ცრუბლითა დღობიერათა შექცევლის დღებრათა და იცვენ შეშესერადლითა გულისა აქცროლე დღებრათა ჩემს ცდე მამართა და წინაშე შენსა შეჩქარულ შე უთარაყო უბრესი იყო შენად რამეუ მარა ვარ და ნაკარა მარადის ესცროლე უღებრეთათა ჩემსათა უთარაყო კეთი უბრერა. არამედ შეჩხლემ შე უთარაყო ხარ დღებრათა სახერეო და მიწველქ ქვერი დღობიერად რანდა მს იგი სანატრელი სოლი ძღვსა რა ექსპანსია სასოების მახინა სიმღერად ქრეს რათამცა სასწრაფო იდგუნად მოვიცნა იყო რომელი უბრერის არს ყოვლისავე ცოცხელსა ეკამოხუნდა მას და პრქეა ცუდად შერგია კეთი ვერ სჯობდებო, რამეუ შენადილდ ხარ ცოცხელი სოლი მს მთერეო და პრქეა დადილო ვერ ცვიხინდებო არამედ თანე შენს ზედა ეპოების და გობილე შენ ცუდითა ქვეშე შენსა დაბილად გარს მე არა დაეცობრეს ცვეროლე დღობისა მამართა, რამეუ სახერეო არს და კეთი მოხერეო მამის უბრესი იქნა სარცხელად ექსპანსია და გამოიკეთებულდა მს იგი ბრახილისაგან და აღიღებდა დღებრათა. რა შინა არს ამგვარი მომხმებისა სახერეოსა და დღობისყოფის სანახელისაგან განიღებდა ის მს ექსპანსია ვერ მოვიცნა სასწრაფო კეთილდღობად დაუცვრობილად იდგუნებოდა დღებრათა შექცევლის და მისი სახერეოსისა და ცოცხლობისყოფის ურეკად სწინად თანე სხელი იცაქცევის. რომ ცოცხლი ამორებულდარ ვერ ამოვიდა არამედ უბრეუბითა უცხერელსა მას მინახლათა სანახელისაგან, სოლი სანახელი კი ხარ კოცხელთა შეწრობებულა. როგორც ვთქვა ჩუდებო წელი მესობდა მართა შეგობილად და ჩუდებო წლის მანხლებზე განხმინდებოდა სანახელი რა თანე უბრა წელი არ განხმინდებოდა სანახელისა და განჩქმინდის ზოსის საქმე ის არის, რომ თანე აღმამისა არისილეს უბრა მანხობს. ექსპანსია ვარა განდგევილს კი ძღვსა მღლე სოლის ძღვრისა სასწრაფო კეთილდღობად მისი სხეო - თანე სანახელისა მსინა. რაც ამცე დროს ცხობებისა მსინად აქეს მოდებოდა მს აუქცევის, რომ ეს სანახელი მდღობისყოფათა და არა საკეთიარ მსხე განხმართა, ექსპანსია და შექცეული სანახელის მდღობა დაშქმენობდა. ვამბო მისი დღებრათა შექცევას ედგობება მისი დღებრათა ექსპანსია და სასწრაფო მსინად მდღობის მდღობებზელზე მოვიცენო? განდგევილი საკეთიარ სანახელის ძღვრითა მოვიცნა ცხობებისა სანახელისყოფელი მს კი დღობის სახერეოსათა და მდღობის თანე არც ედგობისაგან ცხობა.

სინა ვინა ვეარდნილი მწირი ვაიჭებამდე დამბრის კლდედღებო და მოვიმუნდოდ ვლოდებს მისი ამბობლის ვაიჭებამდე სტანტების ქვე- წარჩქმნა თუ ვადარსა ამოვიდა მრეკ, ჩამოეშა მისი სხეო სარცხელს სეც-

ტილ. მაგრამ სხეოს დოცეობა არ დაიჭირა სასწრაფოს ედგობილად განდგევილს ექსპანსიაგან ადობრელი. ექსპანსია დასტერა თქვია მს სწორად ვერ ვაიყო დღობის ნიშნის დღებრათა მანინა, რომ წინად არ არის. მს კი ეს წარჩქმნის ნიშნად მივიდა კეთი სანახელი შეხმადილად დღებრათა და იქვე სხეოსზე უბრა სოლი.

ეს არის წინად? ეს მივლიწვეთა ამ სანახელზე? წინადა იგი არს, რომელი ძღვსაცა შინა არცა კეთის შერეკვისა ვანებისასა და ადობრისა შერეკვებებს წმინდა არს იგი, რომელმს სრული კრძალუდობა მოიყო და ყოვლისავე ვერ მოვბეებს თანის თანისათა თანა კვალსა ქრებათისა - იორანე სანელი მაგრამ რისი სხეონაც მუდამ მართებს სანახელის მოგების მოსოცრეს, არის შეხმევე: არქეო ეს მომბეჭდვლივითა სანახელისათა ვანების თუ თანისათა ძღვრითა მოიყო იგი, რამეუ თანისა ბუნებისა ძღვე შერეკვებულთა საქმიანობის არს სედა ძღვე ბუნების იქნა მერ უბეჭვლად ბუნებისა იგი უსახეოსი დაიქცევიდა, რამეუ თანერეო ყოვლისა ცოცხობისა უდარესი იგი უადრესისა მს მთერ განჩქმინდებისა (თანე სანელი ეს რომ სხეომბოდა განდგევილს, მამს ცოცხელი დაცვის მახერის ძღვრითა კეთი სწორელი არ იქნებოდა.

მამსადამე მოვის ემბრს ექვე უბრეული არე ქრებათან თანე მოვიცევიდა. სრული ცრმა თანე და შედეგა შექცედა სხეონად აღშქმების გზაზე არ ამოვიდა არის იგი უბრა და არა ამოვიდა რომ განდგევილი და ამ უბრეუბისა სულ მარცხდობარეო დაეუბრებულა. სწერი ვთქვით, ამ ბოქით ილამ იქვე დღებო უბრართა, მაგრამ უბრართა არის არა განდგევილობა არამედ საკეთიარ თანე ტეხობა თანე თანე მოვიცევიდა ამმარტანება ილამ დღებო ამმარტანება, როგორც სხელი უბრართა. აქცებრებდა მარადის სანახელისა მამართა განუბრეობილად მოსწრაფობდა და ესრეო სხეონულესა თანისა დაეუბრებულ ქოცერ, რამეუ საკეთიარ კეთილთა აღსასრული არ არს თანე სანელი.

სრულიყოფლება რომ სხეონლისაგან დაეუბრებულად სწრაფეა ამის გუდასტერების გრეივლ სისედეც არც შეგებს სახეობისყოფელ სრულიწმინდების, მოცევილის თანხმზე, მს მთლილდ კეთი სახელური აქეს სახერეოს არტება სხეონულად სადვით მოვიცევილი (ძღვე- ეს) - დავი და ამდღობებო, რომლის ვანებისა სახეობის სანახელზელ რივად მარადის, არისილეს დაეცხებოდა წინ სწრაფეისაგან იმხრო მე არადარ შეხმარცხეს თანე ჩემს წარჩქმნულად სოლი კეთი ქვე უბრანისა მს დაეუბრეებს და წინასა მს მოქცევილ უბრა.

სხეონულ დაეუბრებულად მსწრაფეობა სრულიყოფლისაგან ამგვარი მომართობის - სრულიყოფისაგან დაეუბრებულ სწრაფეისა - სასოცხელი მსწრაფეობისა წარმომტეს დავი ილამ თანის ეცევა ნაწარმებო. ამგვარ მომართობის გულისმობის, როცა ამგვარის წარჩქმნებო ამხობს მამართა და მარცო მამართა არის ქვე-ქნის სოცხელისა და დღობის მანქმე.

კაცობრიობის ისტორიაში ოჯახი ოდითგანვე დიდი მნიშვნელობის მქონე იყო. პირველი ოჯახის შესახებ ვიგებთ წმიდა წერილიდან. სადაც ნათქვამია: ოქცა უფალმა დმწრომა, არ ვარტა ადამის მარტოდ კოწონა. ვაკუნტ მწწწეს მის შესაყვრს, ნყნისაგან, ადამს რომ გა-მყოფო, დედაკაცო შექნა უფალმა დმწრომა და ადამს მოყუენა. ოქცა ადამს: ეს კი ნესი ძეღადა ძეღაღოთგანი და ხორცო ხორცოთგანი, დედაკაცო ვრტეს მის, რაკო კაცი-საგან არის გამოღებულა ამტომ მარტოებს კაცო დედ-მამის და მოქწებუა თავის დედაკაცს, რათა ვრო ხორც ოქცესი სადაბდ. 2.187, 22-24) ეს იყო პირველი ოჯახი.

ძიბღადანვე ჩანს, რომ იგი უადრესად წმიდა იყო. საღვთო წერილი მოგუ-ობრობს, რომ შმშეველი იყუნტ ორუენი, ადამ და მისი დედაკაცო, და არ რტხეწოდათ (2.25). ეს კი მისი ნაწმანს, ადამსა და ვესი ხეუღებოროვი შესამოსელია არ სტო-რდებოდათ, ამტომ, რომ მათი სხეული არა მხო-ლოდ მშეწიერების, არამედ დედაბოროვი სო-წმადისმარტებელი იყო და ეს სწწმადე იყო მათი შესა-მოსელი. საღვთო წერილიდანვე ჩანს, რამწმანად მტკო-ც) და წმიდა იყო ოჯახური ცხოვრება ქვეყანაში, მღე-სად ძღღური იყო ესა თუ ის. სახედმწოყო რადგანაც ოჯახი არის მტკოსსახელმწოფოს, სადაც ასე თუ ისე წღღება მათოეული ადამანის ბღღ: არის ცუტხოიანი ქურა, სადაც იწრობა ქღღ და კაცი და ვადობღება შე-მღღომ ადამანად, მოქღღაქღღ თავისი ვრისა.

დედამწინს სურგ ზე მტკოვრებ სხედასხეა ხაღის სხედასხეა წარმოდღენა. წეს-ხეუღღება აქეს ოჯახის შექნისზე ადამანის მწწწერ ცხოვრებაში ვრო-როთა ვეუ-ღასზე მთავარი გახღღეი ქორწინება.

ქორწილის ახღღეს მთავალი მომწებტა წეს-ხეუღღება. ნესი მხანბა, ვეწრდღღება შევადორო ხაღისურ საქო-რწილი დღღეს-სიმღღერების - ებოღადამების - გამოყე-ნებასზე ქაოელი დღღტრატურის სოღეური ნიშუში.

თადღამარეღად უწდა ვაკწრკევი ებოღადამის ცნე-ნაში, პროფესორ ანდრო ჭღღაისი მტკო ებოღადამს განმ-რტებულა, როგორც საქორწილი სიმღღრა, დღღრკული ვანრის სახე, რომელიც მიბღღენღადა ახადღადქორწინე-ბულღადამა ის წარმოიშუა სატრწინეთში და მადლი დღ-ტრატურული ფორმა ძეწ აღ მეზ-მ-მეზ საუკუნეებში. ძაღღოეკრდღ არის განმარტებული ებოღადამს

ღღტრატურის თფორის მტკოე დღღესკონმს, ხღღო პროფესორ მიხეღღ ჩოქოენის თქმით, ქორწილს ახადღად სხედასხეა დღღეს-სიმღღერები. მათში უფრო წეს-ხეუ-ღღების ასახეა მოცეღული, მაგრამ აქეს მხატვრული მხარეცი და საქორწილი პოესიიდან განსაკუთრებით გამოკევის მტკოედს.

პროფესორმა ქენია სისხარულიძემ წენი ვროწეული საქორწილი ცერწმნადილი ზუო ძოთოად ეტასდ დღყო.

1. ქღღის შურწევა დაკეღღეა ანუ ვარღღება, 2) დწწი-ნღღეა ანუ ნიწმობა, 3) საპატარღღლის გამობოღღება მწო-ბღღურ ცერასთან, 4) ქორწილი, 5) პატარღღლის სამეშაღღ ვეკეღღა.

დიდი კონორტაფი თველი სასტოკა საქორწილი რო-ტუღღში მთოთაიებს შე-მღღეე მომწებტებზე 1) ვო-ნობოთაფო ანუ ვახარღღება, 2) „შწწეა“ ანუ დანისწენა, 3) „მოყოთაფო“ ანუ საკოედის მოყენა საქწროს სახღღში, 4) „ღღარ“ ანუ საქორწილი ლხინა.

ქაოეული მწკრღღების ნაწარმოებებში ჩანს კონო-

ვრეუ-ყოღღღღორისტოა მტკო აღწკრული ქორწილის ეს მომწებტები, თანაც ხაროელი სხედასხეა დღღეს-სიმღღე-რები ან მღღღანად, ან ნაწეეებები, ან მხოლოდ დასბე-ღღებული სიმღღერის დღღესის სახედწოღღება. მათი დანო-წწეღღება იმბა, რომ სრეღღყოფიღად ასახის საქორწილი რატეული და ამო უფრო ხანტრევისო ვახადღის ნაწარმო-ებში. საქორწილი წეს-ხეუღღებებზე დღღეს-სიმღღერებზე მთოთაება გეხეღღება ვერ კოღღეე - ვეუხისტეკოასანის პროლოგში, რომელიც პოეტო ასახელებს სახადამო, სა-ღღადობო, საწმკო დღღესებს და შექმღღეე პოეზში დწწი-ღღებით არის აღწკრული. ქორწილი ტაროედისა და ნე-სტან-ღღრეეენისა, ქორწილი ავიანდღღისა და თანბო-სიბა, სადაც მტკოსანში მომღღერადი ამბობტ შარტებს, სო-მღღერებს და სხეა ცოღღეული ხაღისური დღღესი აქ არაა ხაროელი, მაგრამ ვეუხისტეკოასანის საქორწილი წეს-ხეუღღებების აღწკრვის მხარე, როგორც გეწადღურ ნაწარ-მოებს, პოეეღადი მწიწეღღობა აქეს.

პროფესორმა ქენია სისხარულიძემ მოეოთა, რომ ძეღღი ქაოელი მწკრღღობის საყურადღღესო ძეღღში არუხეუღადანანში დაკეღღა ცნობება ნაწკმწეუღღეობი პოესიასზე.

სურვისა და მტკოედის ქორწილიდან დაკეღღმარებო ნათქვამია:

თავაზ სახეიშვილი

ეპითალამების სიბღღი

ქალის შვიბისეს. მედილიზი გამარჯის, მოდებე-
ნეცხ. ხანის ძელის მოხლეს და იტყუებს შარია მთ
ჩაბათია შეყრისასა და ხერის გამარჯუებისას. ახე-
თა საქორწილო პოეზიის შინაარსი არსებობს მე-
4, მე-5 და სხვა ზღაპრებში, რომლებშიც ხოსროსა და
ქვიციანის ვახტანგისა და ხორეშანის ქორწილი მე-5 ზღაპ-
რში მოცემულია ცნობა დედისაყ არსებული წყევლებისა
საქალაქარსილასა ტაბილულისა და შაქირი მოგებე-
ბისა.

მე-18 საუკუნის მხედ პოეტმა თემურას II თავის სა-
რცე თქმულებაში ახე დღისა და ღამის გაბაჟებაში დე-
ტალურად აღწერა საქორწილო წეს-ჩვეულებები უფრო
აღრე ქალაქის ცხოვრებაში აღწერდა თამარის ქო-
რწილი. XIX-XX საუკუნის ქართველ მწერლებს არა ში-
რეცე კორეორეულ წერებებს უძღვრან ამ საკუთის
არსებ შეტყუება ნაწარმოებებში მეტ-ნაკლებად იყ-
ნებენ ქართველ საქორწილო ლექს-სიმღერებს. ამ კლდე
თავის თხზულებებისა ვერსიშედი, გ. ტაბიძე, კ
გამახარჯია, კ. თაყუაილი და სხვები.

ღია კავებუბე თავის ბედეტრის ტელ თხლებებში
„კაცა-ღამისაში“ დანერღულია აღწერის ლერასების
შერ ქალის ვადანახლებლის საუტკრების შუამ-
კლბის ლერასების შერ კოდის შერთვის და სხვა რაც
მწერალის სატრეულ-თუმბრის ტელ სტელში აქტს აღწე-
რალი. აქვე ხანჯუნისა ლერასების ტრეეა უშეღობის
გამა მკითხავის თხზება რის შეხვედრე უნი დღეს და-
ბრუნებში ქარის ახარა - შეკლებში ქსრწედის გამიქურთა.
მთა აღწერებულ ლერასების თერება და შერვის არდა-
ბედეტრის შუადის უთამ ქორწილში კო. კო. გუთა-
კენე შიდი, ილა რა უქნა? მთამ ახლა ქორწილთა ამა,
უთა შერი დიდოურა. მე ვახიდღერის დეგებებ, თე უ-
კერდებ ამ მთამ ქორწილთა. თენდა ლეკური თვის, ამ მე
პაწანის სიკების ტრებს დეგებებ. ამ პაწანის სიკების
ტრეე? პაწანის სიკების ტრეე? სურის სურის, სურის სუ-
პარ, სურის დარეუბნისა ურ. ახ ვიღა. ქედა ტურმა! კ-
სურის კ. კ. კ. კ. არა თე. სა. სა. რაც არა. კებს, ცუ-
კი და. ამ მწერელსაც კო. საჭე დაქმარ. თე. დავთისა-
ც. თედიმე გამოს. ახარ. მთა. ურამ

ქორეებდა ხმღერის სისზე გაბრეებული ლე-
ბათისა მოდებდა რადეკებს და ამ მოდებში ხატებდა კ-
დეცე, კ საქორწილბათ ხმღერის ხსენწერებდა. ტე-
ქორე, კ არა ვადილკებულა.

კ. კ. წერვილის პოეზიში „საიღელ“ ხანჯუნისა საქ-
ორწილის. მხედობრეობა ცოტეე დავიანის დროს პოე-
ზიში აღწერდა ცოტეეს დაქორწინება ხობის შინ-
სტერის საოღამზე წერვილის ასულზე ხალხური
ვლერი დაქორეხ საოღამს - დავილბის საქორწილბ.

იგი მის გასცეება, ვრე მტრის ასოც მოქორედი თეცე. მოთუ
ტანს ხალხურ კოლორეა აგებული საოღამს ხმღერის
პირგურის სიხეი ვეუბა.
მოქმარე ნელა-ნელა.

შეუსამტკობლე კრამბნის,
ოფელა დელა, დელა“ და აჰ
ნაწარმოებში დასახლებებულა ლექს-სიმღერები,
რომლებსაც მღეროდენ ცოტეე დავიანის ქორწილში:
„კ. კანის დელა, ოფელა“, „კანადურ“, „თან-თანა“, „კე
შედი“, „პრადეგისაში“, „პრეე სხევი მოგებინაო“.

აღ ვაძვედოც თუდისანთი აფიღებს უთობის თავის
ნაწარმოებებში ხალხურ წეს-ჩვეულებებსა და მათან
დაკეშობრეულ ხალხურ ლექსებს.

მედილიზი ვაღერან თინიშედი საწაროღამად
მოთათებს, რომ ჰეგვის“ კორეორეოფული შესწავლე-
სათვის საყრადღებობა ვახტანგის დავიკრებები საქო-
რწინი წეს-ჩვეულებათა შესახებ კოეის ამ უნიშებრელო-
ვანეს მოდელქის თხ გეკრებობს რეორეც მწერალი და
ვინორეა რის რომბებსა და მოთხობებში საქორწინი
წეს-ჩვეულებები შატკრულ ფორმებში აღწერდა. მ-
გრამ კორეორეოფული ხინამედილის შეუბედალიად

„ღელკურაში“ ნაქეცამა „ხარანახლების მოსზედ შე-
დოდა შეყრისი, რომელია შირის ვედიკეის თავის სა-
ცოდეე მადლითი თხინბილი მერებში შესისხეს. მოდ-
ვარია მოქეხთანამ, მოგეკავს დედელი ხოსრო“, აღნი-
შედი ლექსი უფრო ვრეცელი კარიბტეხი ვეხედება
ყახტეხი ისარეებელი კო-კოთი მოდებია.

ქევისბერე კრამში ქორწილის სეცნა ხანტეკრეოდ
არის აღწერული კორეა ხინე და ვახტანგ წერიადა სის
„ღერეულთა“. მათი მისეცე პანი და პაწეა დავიერა მე-
დიღერის“, „პრეერის“ და ამ კრამღერის საეკეკო სა-
მღერის სხთა რომელიც თავის პარმითი კაცს ვატე-
ცებს და სქნის დავეტეობის“ „პრეერებთა“ ძეკისა და
რინდის აფორთხლებს, სისხლის აუქუნეხების და სახე-
ლის გამბრენის მოაწერეუბებს. ამ სიმღერის მღერან სო-
ღმე მოდილდ იმში, სატეების და დროშების გამბრე-
ნების დროს და ქორწილში, ქელა ქორწილი ვახდელაო“.

შედეგ აღწერულია ცვეთ-თანში ხელისმომკედის
მოსვლა მათი შეხვედრა. წინდა სანთლის ანთება, ში-
თვის ხამბრეა მერეშინათვის, ხელისმომკედისა და პ-
ტარბლის მარბილში ნახტობს, მერეების სიმღერა, თ-
ვის სოღა და სხვა.

მადღესწობრეოფა და შოამეგობრეებელი ხალხური
ლექსე:

„კაცეუ და გამბრეუცე,
უთამ ჰანერეათა,
შეზობლის ქალს ხელს სე ახლებ.

ისევე შენაურიაო.

მეგრამ სწორედ ამ სიტყვებში გაქრწნულს ონისეს გული. რადგანაც მათ მოატონეს მას ხელისმომკიდის მოედლება. ასე მოხიზნობოვად, კონკრეტულ სიტუაციასთან შეფარდებით იყენებს ვახტანგ საქორწილო დეკლამაციას.

სანტერესოდ აღწერს მწერალი ჯერისწერას, მღვდლის მიერ შექცეულ საღვთისმეტყველის აღსრულებას.

შემდეგ ისევ ღიხან, სამღერა, სამკურნო, ჯიჟიანი და ასე ვარსებობდა ვაითქმისმისი, საღვთისმეტყველის მოსირობაში პატარაღიხანის ხაშუშოვ გაყენების ტრადიცია: ვაითქმა ქორწილი, შინაურების პარედიზმ დღეებისაც გათარეს. პატარაღიხან სწორების წაიყენეს ხვეულები-სამხერ წყლის მოხატადა, იქ გაუჭრეს ხაზიხეინები და უმღერეს ამ შემთხვევისათვის შემოღებული დეკლამაციას.

ჩემი ხელისმომკიდია.

ტრანსა მძიმადო.

დინამიკად ხელხურ დეკლამაციის დაკავშირებით სიფრთხილი წერდა:

წელის ამევე ფუნქციასთან უნდა იყოს დაკავშირებული ქართული ყოფიან განსაკუთრებით ძივრებისა, ქართულ, სამეგრელოში არსებული წელის მოკერების ხელოვნება, რომლის დროს ძირითადე მღვდელ და იმ სოფლის ბუნებრივ მრავალშედიან რხელი იღებდა მონაწილეობას. ანგარიშგასაწევა ის ფაქტი, რომ პატარაღიხანის წყაროზე გაყენის დროსაც როგორც მღვდელ და ხელისმომკიდია ფუნქციონირებდა.

მღვდელს სახე დეკლამაციის დაკავშირება, ხელის მოკერების რაღაც კი თვის ტექსტით მოვითხოვს მოხელის ეს პირობა ანგარიშგასაწევა, თუმცა შეეჩინა, რომ შეიძლება მღვდელს სახე კი არ დაეკარგა, არამედ არც იყო დეკლამაციის.

ფრად სანტერესო ცნობებს გვაწვდის ვაჟა-ფშაველას საქორწილო ცერემონიაზე, როგორც მოვითხოვს ამასე პროფესორი დიმიტრი ბენაშვილი, მეგრამ რატომღაც არ განიხილავს თავის სოლიდურ ნაშრომში იმ საქორწილო დეკლამაციებს, რომლებიც უხუცადა ვაჟის ნაწერებში.

პროფესორი მიხეილ მიქაბერიძე მხოლოდ სოფიური დეკლამაციის ეხება ვაჟის იმხვედებშიდან ვაჟის მხიკვანა ქორწილით აღკვეთილი სახით გადმოცემული საქორწილო ხვეულები მოითხოვდა, რომ ქორწილში ხეამდნენ საქორწილოს, ამხიდან დაღდა საქორწილო, რადგანაც ვაჟიკობა განიხილან, კადღამ დღინათ საცხე ჭიჭი მაწილით, აქვე დასახელებული სუფრული სამღერის ნაწილები.

პერსონაჟები და დროის სიჭრუ.

სიმღერის არ იტყვიანო.

ფრინველები ქორწილზე საერთო სიმღერის ამხიკვანა ამევე დროს ბუღბუღდა, არწიეს და ხხვებს თავთავითი სიმღერები აქტი ამ სიმღერებში, როგორც ვაჟა ამხიკვანა ბუნების ექნა იხატებოდა, ტრესა და დედამიწის მადლი ამ მადლს მადლობის უბედურდნენ ფრინველი საქორწილო წეს-ჩვეულებებს, მასთან დაკავშირებულ დეკლამაციებს ეხება ვაჟა-ფშაველა ვინორგანოვული ხასიათის მოსირობაში- აქმაველი და მის წუთისოვლით, ნაწინაბაც თავისებურად არის აღწერილი, იქ მასთან დაკავშირებით მოყვანილი სათანადო დეკლამაციები.

ჩემი ხელი ჩამოუსხა

დეკლამაციის ხელოვნება.

მადლი არა, ვადაღებდა.

ვაჟა-ფშაველას დახსენიება.

ვაჟა დაწერილებით აღწერს ნაწინაბაც, მის დროს გამოხატულ ქუთის ქალის გატაცებას ღიხანში გამოხატებას, ხელოვნობას, სიმღერის მე-11 თავში არის ასეთი საქორწილო დეკლამაციები, რომელიც საყოველთაოდ გაუცდელი ბუღბუღა:

ღმერთო ნუ მაშლი ამ სახელში

ღიხანსა და განხარებასა,

ვაჟების ქორწილბასა,

ქალბის ვახტანგებასა.

დეკლამაციის სანტერესო თემატიკისათვის მღვდლის რთიმებით, მკაფიო სიტყვებით და სხვა ვაჟა ამხიკვანა, რომ მეც ვაჟა იმ ქორწილში და ნაწერებში ის დეკლამაციები და ანდაზები, რაც იქ გაფორმდა და, მართლაც, ვაჟის ნაწერული აქვს 61 დეკლამაციის და 167 ანდაზა, რომელიდან ხეჭნ სოფიურის შედეგები გაკვეთილი.

დავიკვლია მღვდელი თავის ნაწარმოებებში აღწერს საქორწილო წეს-ჩვეულებებს მატკეკლობას, გამოხიკვანას, სოლიდობას მობრუნებას მატკეკლის ტაბორის სახე მოსირობაში ქორწილი მოკვლია აღწერილი.

პესარაონის ფანტაზიის ტექსტით მხოლოდ სასოფლიოება გულ-უხევი მასისხილის სუფრის ვარს შემოსიხილია და მრავალფერობის და ათის სხვა სიმღერის ბოლო არ ქმნდა, ღიხანთ საცხე მოიღებინათ ახალგაზრდა წყვე-დეკლამაციის უღიკვანდნენ ბუნებრივების და ქუთორებდნენ სასოფრულ მომთხილებს.

ქორწილია აღწერილი დღინათ მღვდლის სამხიშვიდის დღინათკვლიან და აქმეშვასის გატაცებაშიც.

XX საუკუნის ქართულ დიფერენციალურ დანარჩენებში შემთხვევით გვეხვება ხალხური საქორწილო დეკლამაციები.

ფოლკლორისტი აბოლიან იხიკვანა განიხილავდა რა საქორწილო ნაწილებს, მოვითხოვდა ამ დეკლამაციის სურათი კვლასიხული ინტერპრეტაციას ამევე დროს აღნიშნავდა:

რომ ეს ქალაის ქრონიკებში უხედავ აქვს გამოყენებული სხვა ხალხური ლექსები და სიმღერები, რომელთა განხილვა ცალკე კვლევის საგანია.

ზენ სეგანტოვი გვრედა შვეხიო ქრონიკებში გამოყენებულ ხალხურ ეპოპეიკურ სერგო ქალაის მათ იტყობს ამისთვის, რომ უფრო ნათელი და სანტრესი გახადოს ნაწარმოების იდეურ-მხატვრული შინაარსი. როგორც მწერალი მითითებს, გაატარებენ ჭაბუკაძის და დიდი დიდიანის ქორწილის დროს მაქარანი მღერის სერგოებს:

„ვეშუთი ღვინა ხარათა“

ახლოს ცანვას მოხეცეს ამ ღვინის ორი სტრიქანი.

„ვეშუთი ღვინა ხარათა“

არათანს ქაღვავებამათა“

დავლითა ღვინო დოჭა,

წამსნევის დაეუღლორ“.

მკვლევარი უთითებს, რომ ეს არის სერგოელი. იგი გამოიხატა დიდი ინტონაციით, სუსტი რითმითა ასევე მღეროდნენ დასახლებულ ქორწილში ამრავალგამართ.

სერგო ქალაის სანტრესი აღწერს, თუ როგორ მღეროდნენ გაატრინეს ქორწილში „ვეშა-ბედნერს“.

არათანს კაცს არათანს ნახელი გაუფანა ჭაბუკაძის ხე-
ენანს ხეუ-დავლითა ნახდებზე გაატრინეს, მათ წინ მო-
უხდოდა ოჯახური კაცო, რომელიც „ვეშა ბედნერს“
მღეროდნენ ეს ვაუტო სოფელს იქით, სადაც მათში
წადებოდა. მისი ეჭო კი მიღეს სამეგრელოს სწავლებო-
და“.

ეს სიმღერა უფრო ადრე დაახასიათა დიდმა ენო-
გრაფმა იული სახოკაძემ.

„ესაზო მარეზი მაქარანს მარეზის, რომელსაც მე-
ერულად უწოდებენ „ვეშა ბედნერს“, რაც ქართულად
სიხსნის ბედნიერ ფეხს ამ სიმღერით მარეზი გამო-
აქვან სერგოელს, სახატარბლო კარგი ფეხის იყოს, მის
შუქობდას სიხსნის სახელს მოყოლილდეს ბედნიერება და
წარმტკნა: ამ სიმღერის საბრძოლო, კვლი აქვს და ბუ-
დნიერების სულს შევადიდებენ“.

„ვეშა-ბედა და პატარხანს კვლავ შეშობდა სახელში-
“ ეს სიმღერა საქართველო რატეადის შემდეგველი ნა-
წილია.

ეს ქალაის რომან-ქრონიკებში აღწერილია სერგოს
დაშლისას ხასხის კვლითა დიდუკა ამისთან დაკავში-
რების მოყვანილია საინტერესო მწერელი ლექს-სიმღერა.

„პო, იღურ კვლავ“

„პო, იღურ კვლავ“

„პო, იღურ კვლავ“

კვლითა ღვინის მათ ვაშის,

იული ღვინარ“

„პო, წახელისა კვლავ“

„პო, წახელისა კვლავ“
„პო, წახელის კვლავ“
კვლითა ღვინის ვინც ვერ შეხვამს,
ცოცხლად მკვლარი“
ორენა განსხვავებული რედაქციით ეს ლექსი შეტა-
ნილია ე თეატრალური მღერ გამოყენებულ ხალხურ სი-
ტუაციებში.

ესაა, როგორც პროფესორი აბოლონ ცანავა შენი-
შავს, როგორც მულოდური სიმღერა. იგი უფროსად
არქაული და საყოველთაოდ გაერკვლებულია მის სამე-
გრელოს ყველა კუთხეში მღერან „ვეშა-ბედნერით“
დაწეული ქორწილი „ოღურ კვლით“ მოაგრდებოდა.
ამრავად, საქართველო ღვინა-სიმღერები გვხვდება
როგორც დამოუკიდებლად, ასევე ჩართულია სხვადა-
სხვა მწერლის ნაწარმოებში, სადაც მის გარკვეული
იდეურ-მხატვრული დატვირთვა ქრება და ამით ნაწა-
რმოები ხდება სრულყოფილი, ცხოველმყოფელი და
უფრო სანტრესი.

ლიტერატურა

- 1) ბერი ქალაის, ლიტერატურისმეცნიერების ძირითადი
ცნებები, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი,
1971 წ.
- 2) ლიტერატურის თეორიის მკვრე ლექსიკონი, II დიდიკვანის
საერთო რედაქციით, თბ. 1978 წ.
- 3) მთავრე ნიქოძის, ქართული ხალხური სიტყვიერების
ისტორია, თბილისი, 1952 წ.
- 4) ქვეთა სახარულად, საქართველო პოესა და წესები ქა-
რთული ხალხური სიტყვიერება ქრეტიანობა, თბილისი, 1970 წ.
- 5) იული სახოკა, საქართველო ხეყვლების, სამეგრელოს
უნივერსიტეტი ნაწილები, თბილისი, 1956 წ.
- 6) ქვეთა სახარულად, ქართული მწერლები და ხალხური
შეხვედბა, თბილისი, 1966 წ.
- 7) არქივანობა, თბილისი, 1957 წ.
- 8) ა ქაღვავა, თბილისი, 1985 წ. „საქართველო“
- 9) წაწეული, ტომ V, პოეზია, თბილისი, 1956 წ.
- 10) საღურა პოესა, 1934 წ.
- 11) აღ ვახტანგის პოეტიკისა და შეხვედბების საკითხები,
კრეული I, თბ. 1989 წ.
- 12) აღ ვახტანგის თხზულებანი, თბილისი, 1985 წ.
- 13) სოფო ნოსელი, ქართული საქართველო წეს-მეცნიერება
და პოეტიკა, ფილოლოგიის თბილისის უნივერსიტეტის გამომცე-
მლობა, 1990 წ.
- 14) დამტრე ბენიშვილი, ეთნო-მეცნიერება (მოთხრობე და შე-
ხვედბები), თბ. 1961 წ.
- 15) მთავრე ნიქოძის, ეთნო-მეცნიერება და ხალხური პოესა
თბილისი, 1956 წ.
- 16) ეთნო-მეცნიერება, თხზულებანი, თბილისი, 1985 წ.
- 17) ეთნო-მეცნიერება, თხზულებანი, თბილისი, 1979 წ.
- 18) დიდი კვლავიერება, სამი მოთხრობა, სკოლისათვის მომზე-
დაც, თბილისი, 1987 წ.
- 19) აბოლონ ცანავა, ქართული ფილოლოგიის საკითხები, თბი-
ლისი, 1990 წ.
- 20) ეს ქალაის გაატრინეს ჭაბუკაძეს, ტომ I, 1966 წ.

„საამომოცემო საცქერლად“

წმინდა, რა დრო გასულა. პირველად დღეცასე რომ ქაბე ირმოსისაც არ იყო ცოცხალი ვერცხლისმყოფი მოხარე, სუვერენიტეტის შესრუტული ზესტო სუვერენიტეტის შესრუტული სე იმითავე, არანისტობის მყოფი. რამის მყოფია, თქვეა ვარცხელზე საქმოდ მცდარი და პრინციპული მანკი. ბატონი ვარლამ თოფჩიას მორიგული-კურის სულის შესწევ ბატონი ივანე თოფჩიასულის სანტაქსის მსოფსენიქსი მე კოდე შესისყვეს.

ქვეყნისტების დამოკრების შესწევ დროფობი ქაისქენ-კურის ინსტრუქტორი, მხოფვი განმარტებით დეკლარაციისაფის ბარათების განმარტული კოდექსი შემოფის დიდი თიხის, კუხეშს.

დეკლარაციის უსადლო მყოფზე ქალბატონს კლემ ზაქო დევეტი და ახალგაზრდებსე მთეფიქროს მათი მანკაშეული და ამ სტრუქტურის აფტობი. მწიფობს ეს უზარმაზარი სკოლა იყო, შესწევ-მში ასე რომ განმყოფეფი თოფჩი. ვარცხელზე და დეტექტის იწვეფი ბატონი ვანოს მერ სხეადისეა ძველდან სხადეა დეტექტის მხარედი მისმობილი სადეფსტრუქციო მასალა მამხ არაფე შეტ-კლემდე სრული სადეკლარაციო ფინდობი არ იყო, სოფი ძველდს განმყოფეც კი არ არსებობდა. მათი უფრო ქაისქენური იყო ბატონი ვანოს მერ სუვერული კარტოფე.

შესწევ იყო შესწევდროფი ვაფა-ფეშეფდის კანტეტში „სამი იყო საცქერლად“ ბატონი ვანოს და ბატონი ვარლამ კიტხის შეგობობა-თანამშრომლობა სესი და კარტოფი, ბატონი ვანო წელა მუშაობდა ძველად კლემდე საკუთარ საქენიქრო განმყოფეფის არა „საზარმაქსის“ ვანო, რიგო-რეც ეს ერთი შესწევითი სუფობის მთეფიქრობი ვარცხელზე აფაბანის, არამე შეწეფი რომ დიდი მამხობსტეფდობის ვანო და ამ დიდი ხანმოჭმების ვანო, რომდისაც იყო ამ მუშაობის პროცესში ვარცხელდა. იყო თი-თიქის ინსტრუქტორებია, გემოს ატენდა კოდე მთეფიქროს, კოდედი ახალ საფობის, მხ დეტექტის რომ ამტარებდა, თქვეც ეს ზემტეტი სიფინეუ სოფეკო დამხანგეა მს პელოფდის კი ბეჭეფი მამეფი ბატონი ვარლამის პეკლეფი ამის ვანო, კრტულს მმეფეფობი.

0. მიმინიშვილი, 0. სუვერენიტეტი, 0. სუვერენიტეტი

ამი კლემდის მყოფის შესწევდროფი კლემ ივანე საქე-პიტხის ბარათის შეწეფი დიდივე ინსტრუქტორის ცხოფობის უ-კეფობეფი მამხი წელის დეფი ცხოხლი საქენიქენიქრო დასკენისა, ტალღის განმყოფობი ასეფობენ მას კლემდის სულ დექლეფის მს იმობი. დიდექტობის ცხოხლი მთეფიქრობი, ქაისქენიქროფი თე ქაისქენიქროფი ამ შეფობის ვანოს, მხო-ფობი ერთი შეწეფიქრობი კოდე ხანის ვანოს და მთეფიქრო-მყოფობის ივანე ვანოს კოდე შეწეფიქრობი და შე-კლემდე ივანე ინსტრუქტორის ხანითივე საქენის მე მადე წი-მოდე ინსტრუქტორის ბატონი ვანო კლემ კოდე ხანს ვარცხელ-ბიდი დეტექტობის მთეფიქრობის მსე და უსადლო ქანის.

შეწეფობი ატენდა ბატონი ვანო ქალბატონი დევეტი მტერ-ველის თიხისზე ვარცხენი ატეფიქრობდა სუფობისა მამხი-ქენის თიხედი ქალბატონს კლემ ბატონ დევეტიქროფი ბარათ-ქენის ურად მამხიდი, ქალღილი და დამხანარ ახალი გან-მობი ცხოხლია, რომ სუფობის-სამის ძირეფივე ვარცხელზე და ვარცხელს ვარცხე VI-ის პქარეფი ასე რომ არაფე შეწეფობის საფეფდის, ამ ვანოს აფტობი-მთეფიქრობი საქენი იყო ტე-ქენიქროფი დეკლარაციის შეწეფი და ამ საქენის მს დიდ და-ხანობის იწვეფი ბატონი ვანო, დიდექტობის ვანოს

კლემდე ასეთი შესწევობი ზემო იყო სესიქის, მდენ საანტრუქციო ამანკი ვარცხელზე მყოფი დროში იყო სასუფობი კოფეფი ბატონი ვანო ხომ ამ ვანოს დიდექტობი იყო მთეფიქრო შეწეფიქროფის მამხიქრო რად დიდი იმდობისა და დეტექტი კურსო, დეტექტი-სის, კის შობის, სადექი ზემო ვარცხელზე ვარცხელზე ერთი სასუფობი სასუფობი, მათი მთეფიქრობი ნაწილი განმყოფიქრობეფი ერთი მთეფიქრო - კოდე დეტექტი დამეფი დეკლარაციე ბარათსე მთეფიქრობი ვანოს სასუფობი ახალი წარსუფიქრობი ამტარედი მანკი კლემ ერთი მამხი მთეფიქრო იყო ატენდა ცარის ბელოქტეში და ვარცხელზე მსი თიხის და ვარცხელზე მსი მთეფიქრო გემოს სასუფობი განმობსტე.

ახალი ზემო არა იწვეფი, ძველ საქმის ვანო ვარცხელ-სამხისა მთეფიქრო მამხიქროდი ატენიქროფი, მთეფიქრო-ველის განმყოფიქრობი ვარცხენი ქა ქაისქენი, ვარცხენი დიდექტობი და ვარცხენი.

გადამდროფი
თარღივე უსის 29.XI.79. სესიქედი იყო წელს წინ დამქრო-ეს სიტყვებს, მთეფიქრო ვარცხენის ქენის განმყოფიქრობეფი რა-სეფი-იქრობედი ბატონი ვანო, ვარცხელზე მთეფიქრო ხანა.

სუბეზა მაყაშვილი

ერთი ლექსის ისტორია

მინდა მოეფიქრო ერთი საინტერესო შემთხვევა, რომელიც უნებლად და-
კუსურდა ბატონ ენო გიგინეიშვილს.

მასამეზა კოტე მაყაშვილი გარდაიცვალა 1927 წ. ნაღვერში ორი წლის
თავზე 1929 წ. ოსიპ გრიშინშვილმა მასს უბოძა მშენებრი ლექსი და ავტო-
გრაფი დედამისე მართავა დედამ ეს ლექსი ჩაიწიშინა ნასახმელად იქვე ჩვენს
ახლო მეფობე კანტორაში მამბარა ხელისანს დამუხადებია და უტორნაში
გამოვდგამს ამ დროს შემთხვევით გამოვვლია მამან სტუდენტს, პოეზიის
დაღ ცრეიადს ბან ენო გიგინეიშვილს, შეურწმნავს ეს ლექსი, წაუკობახს
მოსწონების და გადაუწვევტა მასი გადაწერა, მაგრამ ქაღალდი არა პკონია
და უფუქია, მეორე ლექსი მივიღ და გადაწერო, ყოველი შემთხვევისთვის
მეორედ გადაუკობახს და წახელა მეორე ლექსი კანტორა დაკვრული დახვე-
დრა - გაუკუწმნათი ჩვენმა ოჯახსაც ასე დაკარგა ეს ლექსი დედამ მამ
კვალს ვვლარ მთავრა ოჯახში სეპირად კო ყოცოდით აფიგალებს, მაგრამ
მთლიანად თანამხმევერეულად - არა

მამანი წლები იყო, ქანაში შემხვია ბანი ხოსი გრიშინშვილი და მამა-
ვეფერია ახლა ხვბე კრებული გამოდის, მინდოდა კოტესადმი მიძღვნილი ლექსი შეშტეკრა, ხამწუხაროდ, არა მამქეს და
სეპირადაც კარგად არ მამხოვესო, თქვენი დავაგარეთით ძალიან შეწე უხვი, მეორე ლექსი ინსტრუტში რომ მიველი, შე-
მხვია ბანი ენო გიგინეიშვილი, შეწეველი ეს ამბავი ბანი ენოს გაეღმა და მთავრა ახლე ქაღალდი, დაკვბეს და დაწე-
რეო და მთელი შეფაბტროფიანი ლექსი სეპირად მიკარახა ასე ბანი ენოს ღწრმანდური მესხინერების წყალობით,
დავადგარეო ეს ლექსი მამე ლექსი გაუკრებინე ბანი ხოსის, დღედა გაიხარა და კადვე შეტარა 1962 წელს გამოსულ
კრებულში

ასი ლექსი

შენ ავირეკე გარდაიცვალე-
ხადაც ტვე მწენიბის, ჰევიებს
წალკოტა.
შენ ავირეკე გარდაიცვალე-
დუშინის თვლით აცრაილო კოტე!

კოტე მაყაშვილს

გამოგახედედი მდოიანევერედი!
მოკრილ სეპირთი დიეცო მიღე,
დაგეკუტე გული და დავგეკოდე-
შენ ავირეკე გარდაიცვალე-
დუშინის თვლით აცრაილო კოტე!

ორი წელია რაც ჩვენგან წახველი!
რამდენი გრძნობა წაიღე თინა!
ას, სეიუ მხოთვის ეტებდი წაღვერს,
რომ შენი სემტი ჩამოშტეკრა!

არ შეშბლიანი... ლექსი ვერ დავწერე...
რითბს ქამარში ვერ შევტრავ გრძნობის...
მთლიოდ ერთი გეტვეო ელია გავგეწვეს
შენაიეთი მთობს, შენაიეთი მთობს...

შენა ლექსებო მაროს, აფე რა!
სემივის სიტყა და სეპირთი,
შენ დადიანი რიგორაც მისწახებრა
და არსეიდი ნიძებს სეპირთი!

და ორი წელი დავგერბა იგეიად,
ახლა სხეი დროი და სხეი ტარიბი,
გულიდან გრძნობა ვლდოე იდიგეივა,
რიგორაც სეიღიბე შენას მირიბის!

შენი მხარბეკო შეიბტაედა დირიღებს,
შენ პატარა გულს ვრქვა ჰეღურა,
რა კარგი იფე, რაოცა მოზარდებს

ნ. შიშინაშვილი
1929 წ. წაღბოდი

ეკლთა და უკლთა ენათოგ- თათჳს

XII საუკუნის ასტროლოგიური თხზულება „ეკლთა და უკლთა მნათობთათჳის“ 1975 წელს გამოსცა აკადემიკოსმა ბადჯი ზაგოძემ. დღეს ვთავაზობთ ერთ-ერთ მონაკვეთს - ქალწული (24.VIII-23.IX).

ქალწული, რომელსა არაბულად ჰრქჳან სუმბულა

ქალწულის ბურჯი ოცრედის სახლი არს და მისივე შარაუი და მათების პურგუა და მინა-სა არს, იგი შარა, რომელ საყოფსა ემსაღურებს ღმისთა არს და ცრადი და ქმელი არს დედელი არს და კაცისა სიყვარულს სუფიას მისი არს და სამშობის არს და ორ-ბუნება არს. მისის რამელ რაი მზე სუფივე და-რადგამდის მოჴედეს სახეგარო პარტუ-ლი მისი ზოგხელისა ბუნება არს და სასიყვარო შეტეგობს მისი საყოფისა ბუნება არს, და ზოგხელისა ბოლოს არს და მზე მის ბურჯსა შიგნ რაი იყოს უკანად ამოქედების და ადრე ხატიკულის ქს-მადელი არს და ბურჯი არს და ვახროსა და შრეგო-პარაი უხუცესით არს, და კაცისა ასოიგან მკეცილი და მარტუქანი გუ-კრლი და მარტუქანი მუხლი მისი არს ქვეყნათგან ასურისტანისა კანტუ-ღნი და დანსკა და მისიღა, იყარნი და შარაი და ასიარბადი და სარა, თაქარა და აფეგლიგან შრეგო-ბარაი უხუცესთა საეჯობს და ვენისი და ბოტკმნი და საეფხისი და ს-მკაეღისა მოიხენი მისი, და თქო-მკეცილია მისიყობისა მისი არს და სიყვაროგან გრეკანი და იდონი შო-შ, და სიყ და კრარისა და რაიკა პო-მო-ქსი არს, მისიღ მელი და კრთა ედღურა და შარაი და ძედელა ქუ-ღისიუდელგან მწყარდნი და მჭერ-ღლი და ფრეიგან ყვიღლა რომუ-ღა იყარისა ჰეცნდეს და დღეიგან თანმშობისა მისი არს.

კაცა მის კტლის ზედა იშჳს,

კაცა ბრძენი და გონიერი და მართალი იფოს და პირ-შეწერი და უხერა, არცა მკელი იფოს არცა მკექანი, თუ-ღ-ფართო იფოს და რაიკა დანსკი-ელისა უფელსავე გონებად მოიღუ-ბდეს და ასიოდეს ცხერ-მადელი და სუქნარად წყდანი და კაცო სო-ახლელ საყრელი და წინის მოყუ-რე შარაველ და მისთა მტეხელია მო-ყურე და მტერი ვერაქს აზრებდეს და სიყვარისა შეტეგებას ადრე მოუ-სლედეს. შარა სოფი სახეს მოყუ-რე იფოს და ხამსურეღისაგან და წელღისა და პიესა კაცისგან ფო-თურაჲ ვედეს და მუცელისა და ზე-ღისა ნიშნის იფოს.

ესე ბურჯი სამ-ნაწილი არს პირველი ნაწილი აი დარაჯამდის მისი-თა არს, მორე ნაწილი ოც დარაჯა-მდის მათებისა არს, შესამე ნაწილი

ოცრედისთა არს ოცდაათი დარაჯა-მდის.

უნდა მისა ნაწილსა ზედა იშჳს, კაცო პირ-ედღურა და თუ-ღ-შეწერი და მოყვარე და მამკური იფოს და ასო-მკეცილ და გულმანი და თუ მათებისა ნაწილსა ზედა იშჳს, ქს-შეწერი იფოს და ქსი შეწ-ნიერი და პირი შეწნიერი და სამო-სული შეწნიერი და სამკული შეწ-ნიერი უყურედეს და განსტრომისა და ღუნის მოყვარე იფოს.

და თუ ოცრედისა ნაწილსა ზედა იშჳს, ბრძენი და მწიგნობარი იფოს არე მომსარე.

უნდა შესამესა და მორამტეგისა და მუციესა დარაჯასა ზედა იშჳს, ბედინი იფოს და პარსიკეჲ ედღე არ ამუცელს.

ლინგვისტური პარადოქსები

პარადოქსი ნიშნავს უცნაურ, არასტანდარტულ საკერძოდ მივლ-

ნას, არსებული კანონზომიერების; ზოგჯერ კი ხელი ახრის საწინააღმდეგოსაც კი

ენათმეცნიერთათვის ცნობილია, ამა თუ ამ ენაში გაუგებრობის, შეცდომის შედეგად გაჩენილი სიტყვები, რასაც შეიძლება ლინგვისტური პარადოქსები ვთქვათ.

ზოგი სიტყვა, რაც ევროპულ ენაში სხვა ენებთან შედარა, გაუგებრობის შედეგად, როცა ევროპელები

ახალ მიწებს ითვისებდნენ, უოველითის ვერ ახერხებდნენ ამ ადგილთვისის შეყვარ ხალხთან „საერთო ენის“ გამონახვას. გაუგებრობის შედეგად შეეფარა, მაგალითად, ევროპულ ენებში „ორანგუტანი“, დიდი, ადამიანის მსგავსი მამუნის სახელწოდებად. ასე უწოდებდნენ კონკულ პორტოს (ახლანდელი კალიმანტის) მცხოვრებლები კონკულის ხეობებში მდებარე ტყის ბინადრებს, ვეროპელებმა კი იფიქრეს, რომ ასე ერქვათ მამუნებს.

ცნობილია მეორე ანალოგიური შემთხვევა: როდესაც ევროპელებმა მათთვის უცნაურობა ცხოველი დარა-

ხეს, ადგილობრივ მაცხოვრებლებს ჰკითხეს - რა პეჭა ამ ცხოველზე? მათ უპასუხეს: კრეგურუ, რაც იქაურთა ენაზე ნიშნავდა: არ გვესმის თქვენი ვერ გაგვით ასე დაერქვა ამ ცხოველს კრეგურუ

ჰოლანდიურიდან შევიდა რუსულში სიტყვა zondek 'შისიგან დასაფარავი, საშირდოლობელი', რუსულში зонтик - სიტყვის НК შემდეგ აღქმულ

ენა კინობოთოსის სუფიქსად და განიდა სიტყვა зонт, რაც უკვე საკუთრივ რუსულ სიტყვად შეიძლება მიუჩნოთ, რადგან სხვა არცერთ ენაში არ გვეხვება.

მოვსიგნოთ პაპარავს

აღექსანდრე დედიკო, აღექსანდრე თქვენ დამარტყით თუ მე თეთთან მერქვა?

დღეს: რა თქმა უნდა, ჩვენ დაგარტყით.

აღექსანდრე კი მაგრამ, მე ჩემი სახელი არ მქონდა?

აღექსანდრე ვერხება დღეს:

- კაცო ენახე წყინანი.

- წყინანი რას ნიშნავს, სველი იყო? - ვკითხება გაკერძებული დღეს.

-არა, წყინე ეკვა შორვალი და წყინე ეკვა მთიკა.

4 წლის აღექსანდრე გაუგებობე

პატარა თათიამ ძალიან მოიყენა, როცა მშობლებმა ჰკითხეს, რა დავგმართათ, უპასუხა:

- თათის ტანში ვრუანტელი მივლის, თათის გული მტყუნება სულში.

თათია კარანაძე, 7 წლის

მე-ნ სააგტორო სკოლის III კლასის მასწავლებელმა ბავშვებს ასეთი დაეიდება მისცა: მოსწავლეებს უნდა მოეფიქრებინათ და დაეწერათ „შულის ნუკრის ნაამბობის“ გაგრძელება. ნოდარ დუნდუამ, რომელიც ხშირად ჩადის ბუბაისთან და ბაბუასთან კახეთში და ძალიან უყვარს იქაურობა, ასეთი გაგრძელება მოითქვა:

საწაქად შულის ნუკრს ერთი ბუნჭის ძირას ჩაეძინა, სიზმარში დღესა გამოეცხადა და უთხრა: - ნუ გეშინია, შუალო! წადი ლაგოდეხის ნაკრძალში, იქ ნადირობა აკრძალულია და ვერაეინ მოგკლავს, იცხოვრე ბედნიერად!

გახარებულ შულის ნუკრს გამოვივინა და გასწავა ლაგოდეხის ნაკრძალისაკენ.

ნოდარ დუნდუა, 8 წლის

ილუსტრაცია ი. კავთავაშვილის
რომანს „განდავილი“

მხატვარი
ბია ლაშხი

6/20/02/6

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՊԱՏՄԱՆՈՒԹՅԱՆ

